

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

4 juli 2008

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met het verdrag van Lissabon
tot wijziging van het verdrag betreffende de Europese Unie
en het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,
en de slotakte, ondertekend in Lissabon op 13 december 2007**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door mevrouw Anissa Tamsamani**

BIJLAGEN

INHOUD

	Blz.
Bijlage 1: Informatieplicht van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement in verband met de EU-verdragen	3
Bijlage 2: Principiële draagwijdte van een aantal reglementsbepalingen	11
Bijlage 3: Interparlementair samenwerkingsakkoord.....	17

BIJLAGE 1

V L A A M S P A R L E M E N T

aan : mevrouw Marleen Vanderpoorten
Voorzitter van het Vlaams Parlement
1011 Brussel

datum : 24 juni 2008

ons kenmerk : dec/com/bui/bde/080624.247

betreft : behandeling van het Verdrag van Lissabon in de Commissie
Buitenland

Mevrouw de Voorzitter,

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme heeft op datum van heden, dinsdag 24 juni 2008, de bespreking van het ontwerp van instemmingsdecreet met het Verdrag van Lissabon aangevat.

Prealabel aan deze bespreking werd de bedenking geformuleerd dat in deze artikel 94 van ons reglement niet was nageleefd. De commissie besliste daarop bij meerderheid om desalniettemin toch de bespreking aan te vatten, maar u tegelijk te verzoeken om aan de juridische dienst van het Vlaams Parlement een spoedadvies te vragen over de exacte betekenis en draagwijdte van het genoemde artikel.

Nog in het licht van de bespreking van het Verdrag van Lissabon heeft de commissie mij eveneens gemandateerd om u te verzoeken de commissie zo spoedig als mogelijk omstandig te brieven aangaande de stand van zaken met betrekking tot het intra-Belgisch interparlementair samenwerkingsakkoord dat noodzakelijk is om in onze interne rechtsorde uitwerking te kunnen geven aan diverse bepalingen van het Verdrag van Lissabon. Mag ik u dan ook vragen om mij dienaangaande een datumvoorstel te willen bezorgen?

Met achtingsvolle groeten,

Karim Van Overmeire
Commissievoorzitter
Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme

*Directie Informatie en Externe Relaties
Juridische Dienst*

*datum : 25/06/2008
ons kenmerk: Infer/lva,mel/080625.001*

Spoadadvies van de juridische dienst aan de heer Karim Van Overmeire, voorzitter van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme

**c.c. mevrouw Marleen Vanderpoorten, voorzitter, en
mevrouw Martine Goossens, griffier**

Informatieplicht van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement m.b.t. de onderhandelingen over EU-verdragen

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme heeft op 24 juni jl. de bespreking van het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag van Lissabon aangevat.

Artikel 94, eerste lid Regl. Vl.Parl. bepaalt dat “de voorstellen tot herziening van verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen, inbegrepen de verdragen en akten waarbij die verdragen zijn gewijzigd en aangevuld, en de voorstellen van normatieve rechtshandelingen van de Europese Commissie, die aan het Parlement worden gezonden” door de voorzitter naar een commissie worden verwezen. Bij aanvang van de bespreking merkte een lid op dat het Vlaams Parlement tijdens de onderhandelingen over het Verdrag van Lissabon geen ontwerp-tekst van het verdrag gekregen heeft.

De heer Karim Van Overmeire, commissievoorzitter, heeft daarom op vraag van zijn commissie en via de voorzitter van het Vlaams Parlement aan de juridische dienst het verzoek voorgelegd om de exacte betekenis en draagwijdte van artikel 94 van het Reglement van het Vlaams Parlement te onderzoeken. Gelet op de context waarin de vraag gesteld wordt, beperkt de juridische dienst zijn onderzoek tot de vraag of het niet naleven door de Vlaamse Regering van haar verplichting om het Vlaams Parlement tijdig te informeren over de onderhandelingen over het Verdrag van Lissabon gevolgen heeft voor de parlementaire instemmingsprocedure.

1. Onderhandelingen over Europese verdragsherzieningen

Het sluiten van verdragen is een prerogatief van de uitvoerende macht. Niet alleen de Koning¹ (lees: federale regering), maar ook de gemeenschaps- en gewestregeringen² zijn bevoegd om verdragen te sluiten. Met het sluiten van verdragen worden alle stadia bedoeld in het tot stand komen van een verdrag, met name de onderhandelingen, de parafering, de ondertekening, de ratificatie of toetreding, en eventueel de opschorting en de opzegging.

De verdragen over aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de federale overheid en de gemeenschappen en/of gewesten behoren, de zogenaamde gemengde verdragen, worden gesloten overeenkomstig het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten over de nadere regels voor het sluiten van gemengde verdragen.

De herziening van de Europese basisverdragen wordt op Europees niveau doorgaans voorbereid tijdens zogenaamde Intergouvernementele Conferenties (IGC's). Een IGC is de verzamelaar voor een reeks onderhandelingen die aan een verdragsherziening voorafgaan. Aan het hoofd van de technische onderhandelingsdelegatie staat de Belgische Permanente Vertegenwoordiger bij de EU. Aangezien de basisverdragen van de Europese Unie volgens de interne bevoegdheidsverdeling een gemengd karakter hebben, worden de gemeenschaps- en gewestregeringen betrokken bij het vaststellen van de Belgische onderhandelingspositie. Alleen standpunten waarover een consensus bestaat, worden door België aan de Europese onderhandelingsstafel verdedigd.

De Intergouvernementele Conferentie ter voorbereiding van het Verdrag van Lissabon startte op 23 juli 2007 en werd afgerond op 19 oktober 2007. Aan de IGC was uitdrukkelijk het mandaat gegeven om voort te bouwen op de voornaamste principebeslissingen die eerder door de Europese Conventie³ in 2003 en de IGC van 2004 waren genomen.

Op 7 december 2007 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan het ontwerpverdrag van Lissabon en verleende ze machtiging aan de vertegenwoordigers van de federale regering om het verdrag te ondertekenen. Op 13 december 2007 vond de ondertekening plaats. Voor België ondertekenden de federale eerste minister en de federale minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de gemeenschappen en de gewesten, het verdrag.

2. Informatieplicht van de Vlaamse Regering ten aanzien van het Vlaams Parlement inzake onderhandelingen over de herziening van Europese basisverdragen

Sinds 1993 moeten de federale regering en de deelstaatregeringen hun parlement informeren over het verloop van de onderhandelingen over "elke herziening van de verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en van de verdragen en akten waarbij deze verdragen zijn gewijzigd of aangevuld". Artikel 168 van de Grondwet verplicht de federale regering om van bij het begin van de onderhandelingen de federale Kamers daarover te informeren. Bo-

¹ Artikel 167, §2 G.W.

² Artikel 167, §3 G.W.

³ Via de Europese Conventie, die het pad moest effenen voor onderhandelingen over de Europese Grondwet en daarvoor een sneuveltekst opstelde, werden voor de eerste keer in de geschiedenis van de Europese Unie nationale parlementsleden betrokken bij de voorbereiding van een verdragsherziening. Aan de Europese Conventie namen 30 leden van nationale parlementen (2 per lidstaat) mee.

vendien moeten de federale Kamers kennis krijgen van het verdragsontwerp voor de ondertekening ervan. Artikel 16, §2, tweede lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen legt een analoge informatieverplichting op aan de gemeenschaps- en gewestregeringen ten behoeve van hun respectieve parlementen. Vooraleer de Vlaamse Regering haar machtiging geeft om het verdrag te ondertekenen, moet zij de ontwerptekst van het verdrag in principe meedelen aan het Vlaams Parlement.

Artikel 94, eerste lid van het Reglement van het Vlaams Parlement bepaalt dat de voorzitter van het Vlaams Parlement de voorstellen tot herziening van de Europese basisverdragen die hem/haar bezorgd worden, verwijst naar een commissie. De commissie kan vervolgens een advies over de voorgestelde verdragsherziening ter goedkeuring voorleggen aan het Parlement (art. 94, tweede lid Regl. Vla.Pa.). De voorzitter van het Parlement stuurt desgevallend het advies aan de Vlaamse Regering (art. 94, derde lid Regl. Vla.Pa.).

De parlementaire ‘betrokkenheid’ bij de onderhandelingen over Europese institutionele verdragen is niet vanzelfsprekend. De bevoegdheid om verdragen te sluiten berust immers exclusief bij de uitvoerende macht. In de toelichting bij artikel 168 G.W. wordt het recht op informatie over de onderhandelingen over Europese verdragen verantwoord door erop te wijzen dat die verdragen “de politieke structuren wijzigen en bevoegdheden overdragen aan supranationale instellingen”⁴. Op die manier krijgen de parlementen de mogelijkheid om via resoluties hun standpunt mee te delen aan hun regering, zonder daarmee de onderhandelingsbevoegdheid van de uitvoerende macht te beknotten.

In de praktijk blijkt de Vlaamse Regering zich niet te kwijten van haar informatieplicht. Over de voorbereiding van de onderhandelingen over het Hervormingsverdrag (Verdrag van Lissabon) gaf de Vlaamse Regering in haar Vlaamse vinger aan de Europese Pols van juli 2007 weliswaar een zeer algemene stand van zaken⁵, maar over de onderhandelingen door de Intergouvernementele Conferentie zelf heeft de Vlaamse Regering geen inhoudelijke informatie verstrekt aan het Vlaams Parlement.⁶

De Vlaamse Regering heeft evenmin het ontwerpverdrag meegedeeld aan het Vlaams Parlement voor ze de federale regering gemachtigd heeft om het Verdrag van Lissabon te ondertekenen. Het Vlaams Parlement heeft bijgevolg formeel pas kennis genomen van het Verdrag van Lissabon na de ondertekening ervan, met name op het ogenblik van de indiening van het desbetreffende ontwerp van instemmingsdecreet.

Terzijde weze opgemerkt dat het Verdrag van Lissabon bepaalt dat in geval van een ‘gewone’ verdragsherziening de ontwerpteksten ter kennis worden gebracht van de nationale parlementen.⁷ Indien de Europese Raad beslist om de voorgestelde wijzigingen effectief te laten bespreken, roept de voorzitter van de Europese Raad in principe een Conventie bijeen die samengesteld is uit vertegenwoordigers van de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten, van het Europees Parlement en van de Europese Commissie én uit vertegenwoordigers

⁴ *Parl. St.* Senaat B.Z. 1991-1992, nr. 100-16/2, 15.

⁵ Verslag van de Vlaamse Regering, Vlaamse vinger aan de Europese pols, Overzicht van voor Vlaanderen belangrijke EU-dossiers in 2007, juli 2007, *Parl. St.* Vlaams Parlement, 2007-2008, 2006-2007, nr. 51-B/1, 14-15.

⁶ De enige verwijzing vanwege de Vlaamse Regering naar de onderhandelingen over het Verdrag van Lissabon vindt men terug in de Beleidsbrief van de heer Bourgeois, Vlaams minister bevoegd voor Buitenlands Beleid, over de Beleidsprioriteiten 2007-2008. In een korte alinea over het Hervormingsverdrag beperkt de minister zich tot de mededeling dat de inbreng van de Vlaamse Regering aan de Intergouvernementele Conferentie (IGC) via de gebruikelijke coördinatiemechanismen gebeurt (*Parl. St.* Vlaams Parlement 2007-2008, nr. 1394/1, p. 6).

⁷ Artikel 48, punt 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

van de nationale parlementen.⁸ In geval van een vereenvoudigde verdragsherziening, waarbij de Europese verdragen gewijzigd worden zonder dat de lidstaten die wijzigingen moeten ratificeren (zogenaamde overbruggingsclausule), kan elk nationaal parlement binnen een termijn van 6 maanden zijn veto uitspreken tegen de voorgestelde verdragswijziging.⁹

3. Gevolgen van het niet naleven van de informatieverplichting

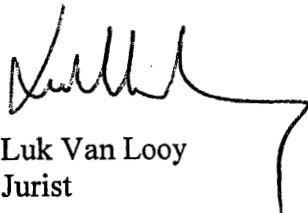
Aan de niet naleving van de verplichting om het parlement te informeren over de onderhandelingen over de herziening van Europese basisverdragen zijn geen juridische sancties verbonden. Het Parlement kan de Regering wel ter verantwoording roepen voor het niet naleven van haar informatieplicht. Als uitiem politiek sanctiemiddel kan het Parlement een motie van wantrouwen indienen tegen de Regering (art. 24 BDVI). Het feit dat het ontwerpverdrag voor de ondertekening ervan niet meegedeeld werd aan het Parlement tast echter de geldigheid van de ondertekening niet aan.

Tijdens de parlementaire voorbereiding betreurde een lid overigens uitdrukkelijk het ontbreken van sancties, niet zozeer omdat hij er toen al vanuit ging dat de ontwerpverdragen niet zouden meegedeeld worden aan het parlement, maar wel omdat “het zo goed als vaststaat dat de voorontwerpen die aan de Kamers worden meegedeeld, tijdens de besprekingen nog wijzigingen zullen ondergaan.”¹⁰

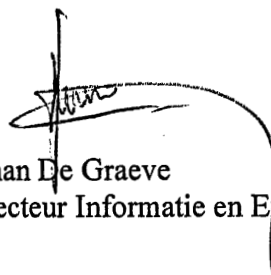
Het Reglement van het Vlaams Parlement verzet zich evenmin tegen de parlementaire behandeling van een ontwerp van decreet houdende de instemming met een Europees basisverdrag dat niet vooraf voorgelegd werd aan het Vlaams Parlement. Artikel 94 Regl. Vla.Pa. bepaalt alleen wat er dient te gebeuren wanneer een ontwerpverdrag meegedeeld wordt aan het Vlaams Parlement, en stelt een voorafgaande mededeling ervan niet als voorwaarde om in te kunnen stemmen met een verdrag.

Conclusie

Het niet-naleven van de verplichting van de Vlaamse Regering om (1) het Vlaams Parlement te informeren over de onderhandelingen over het Verdrag van Lissabon en (2) het ontwerpverdrag voor de ondertekening ervan mee te delen aan het Vlaams Parlement tast de geldigheid van de ondertekening ervan niet aan en belet evenmin dat het Vlaams Parlement zijn instemming verleent aan het verdrag.

Luk Van Looy
Jurist

Johan De Graeve
directeur Informatie en Externe Relaties

⁸ Artikel 48, punt 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

⁹ Artikel 48, punt 7 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

¹⁰ Parl. St. Senaat B.Z. 1991-1992, nr. 100-16/2, 15.

BIJLAGE 2

V L A A M S P A R L E M E N T

aan : mevrouw Marleen Vanderpoorten
Voorzitter van het Vlaams Parlement
1011 Brussel

datum : maandag 30 juni 2008

ons kenmerk : dec/com/bui/bde/080630.277

betreft : behandeling van het Verdrag van Lissabon in de Commissie
Buitenland – procedureel incident op bijeenkomst van maandag
30 juni 2008 – principiële draagwijdte van een aantal
reglementsbepalingen

Mevrouw de Voorzitter,

Conform de vorige week gemaakte agenda-afspraken is uw Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme op datum van heden, 30 juni 2008, bijeengekomen en werd de algemene bespreking van het Verdrag van Lissabon aangevat. Dienaangaande werd een commissiebrede consensus vastgesteld op de bijeenkomst van donderdagnamiddag 26 juni 2008. Op de daaraan voorafgaande dinsdag had minister Geert Bourgeois zijn toelichting gegeven bij dit ontwerp van instemmingsdecreet. Op de genoemde donderdag was overigens – conform de resultaten van een daarover binnen de commissie georganiseerde stemming – ook reeds een hoorzitting over het Verdrag van Lissabon georganiseerd in onze commissie.

Tijdens de zitting van maandag 30 juni 2008 hebben de heren Van den Brande, Caluwé, Roegiers evenals mevrouw Tamsamani en mevrouw Hoebeke hun algemene tussenkomst gehouden over het Verdrag van Lissabon. Andere leden van de commissie, verkozen uw voor morgen geplande uiteenzetting (over het intra-Belgische interparlementaire samenwerkingsakkoord én het dan eveneens geplande overleg over “het geven van een passend gevolg aan de bevindingen van de juridische dienst van het Vlaams Parlement in zijn advies over de exacte betekenis en draagwijdte van art. 94 van het Reglement”) af te wachten om hun algemene tussenkomst te houden, kwestie van over alle noodzakelijke achtergrondgegevens te beschikken.

Op dat punt gekomen ontspon zich een intense en principiële discussie over de betekenis en de al dan niet verzoenbaarheid van twee reglementsbepalingen. Zich beroepend op artikel 26, punt 1, littera b van het reglement stelde de meerderheid dat de agenda voor morgen, dinsdag

1 juli 2008 diende aangepast te worden, in de zin dat de erop voorziene vragen moesten wijken voor de verderzetting van de bespreking van het ontwerp van decreet. Dit houdt dus het beginsel van de absolute voorrang van ontwerpen van decreet in.

Als commissievoorzitter, daarin gesteund door diverse andere commissieleden, heb ik de betrokkenen daarop gewezen op artikel 83, punt 4, littera a, tweede lid, dat voorziet dat vragen om uitleg vooraan de agenda van een commissievergadering dienen te worden geplaatst.

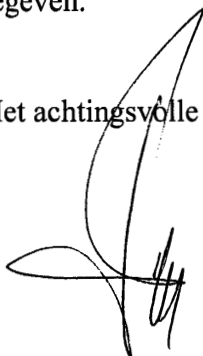
De meerderheidsfracties meenden te moeten vaststellen dat er minstens een contradictie bestond tussen de beide genoemde artikelen, maar eisten op basis van het geciteerde artikel 26 dat er een ad hoc stemming zou worden georganiseerd in commissie over de wijziging van de agenda van dinsdag 1 juli 2008.

Als voorzitter bevond ik mij in mijn functie van hoeder van de reglementaire orthodoxie, echter in de onmogelijkheid om een dergelijk met het reglement strijdig voorstel ter stemming te leggen. Dit is een principiële kwestie die insgelijks om definitief uitsluitel vraagt.

Gezien de principiële aard van deze kwestie achtte ik het mijn plicht u onverwijld in kennis te brengen van deze ontwikkelingen. In uw functie van voorzitter van het Vlaams Parlement wil ik u dan ook verzoeken om ten spoedigste (dit gezien de nabijheid van de volgende commissiebijeenkomst) bij de dienaangaande bevoegde formele bestuursinstanties na te gaan of de, mijns inziens niet voor interpretatie vatbare bepaling van artikel 83, punt 4, littera a, tweede lid, bij eenvoudige meerderheid in commissie terzijde kan worden geschoven.

Mag ik u, verzoeken mevrouw de voorzitter, om mij ten spoedigste uitsluitel te willen geven over dit, voor het Vlaams Parlement en zijn plaats binnen onze grondwettelijke orde, cruciale gegeven.

Met achtingsvolle groeten,

Karim Van Overmeire
Commissievoorzitter
Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme

Contactpersoon

Bart Debrabandere, commissiesecretaris
1011 Brussel

Tel. : (02) 552 13 38

Fax : (02) 552 13 87

e-mail : bart.debrabandere@vlaamsparlement.be

www.vlaamsparlement.be

VLAAMS PARLEMENT

*Directie Informatie en Externe Relaties
Juridische dienst*

*datum: 1 juli 2008
ons kenmerk: Infer/mel,lva/080701.001*

Nota aan mevr. Marleen VANDERPOORTEN, voorzitter

Cc. mevr. Martine GOOSSENS, griffier

**Spoedadvies over de tegenstrijdigheid tussen twee reglementsbe-
palingen**

Conform art. 26, punt 1, littera a) wordt de agenda van de commissievergaderingen vastgesteld door de commissie of door haar voorzitter, de voorzitter van het Parlement of de plenaire vergadering.

Bij de vaststelling van de agenda dient de commissie rekening te houden met de bepalingen van het reglement.

Volgens art.26, punt 1, littera b) hebben begrotingsaangelegenheden en beleidsbrieven, ontwerpen van decreet en samenwerkingsakkoorden voorrang. De begrotingsdecreten genieten hierbij nog een bijzondere behandeling, die hier buiten beschouwing kan blijven.

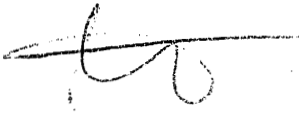
Volgens artikel 83 punt 4 worden vragen om uitleg vooraan op de agenda van een commissievergadering geplaatst, in voorkomend geval, na de interpellaties die tot hetzelfde lid zijn gericht.

Tussen beide bepalingen bestaat er geen hiërarchie; in de mate van het mogelijke moet gezocht worden naar een verzoenende interpretatie.

De juridische dienst is van oordeel dat art.26, punt 1 betrekking heeft op de vraag of een bepaald onderwerp geagendeerd wordt. M.a.w. ook al zijn er vele andere onderwerpen klaar om behandeld te worden, de ontwerpen moeten in elk geval geagendeerd worden. Bij een overboring van de commissie zijn het dus andere agendapunten die zullen moeten wijken.

Op zich zegt dit evenwel niets over de volgorde waarin de commissie de verschillende agendapunten op een concrete vergadering moet behandelen. Zolang zij meent dat er voldoende ruimte is voor de behandeling van vragen om uitleg, zullen die vragen conform art.83 punt 4 eerst behandeld moeten worden.

Volgens de parlementaire gebruiken kan de commissie bij unanimiteit afwijken van het reglement. Dit is kennelijk nu reeds gebeurd, aangezien er een gedachtewisseling geagendeerd staat vóór de vragen om uitleg. Bij ontstentenis van unanimiteit geldt evenwel het reglement, zowel bij de vastlegging van de agenda, als bij eventuele wijzigingen aan de agenda. O.i. houdt dit concreet in dat nu niet bij meerderheid beslist kan worden om de volgorde van de agendapunten te wijzigen, maar wel dat bij meerderheid beslist zou kunnen worden om de vragen om uitleg van de agenda te halen.

Michiel Elst
Jurist

BIJLAGE 3

Nota van 30 april 2008

Uitgebreid Bureau
van 30/04/2008

Directie Informatie en Externe Relaties
Juridische dienst

datum : 22 april 2008
ons kenmerk: Infer/lva,mel/080422.001

nota van de juridische dienst aan het Uitgebreid Bureau

**Herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord
inzake subsidiariteit**

(Samenvatting + voorstel van beslissing)

1. Probleemstelling

Op 19 december 2005 sloten de voorzitters van de Belgische (federale en gefedereerde) parlementen een samenwerkingsakkoord inzake subsidiariteit. Dit akkoord gaf uitvoering aan de verklaring 49 die België had afgelegd bij de ondertekening van de Europese Grondwet. In die verklaring werd verduidelijkt dat wat de bevoegdheden betreft die de Europese Grondwet toekent aan de nationale parlementen in België zowel de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat van het federaal Parlement als de parlementaire vergaderingen van de Gemeenschappen en Gewesten optreden “als componenten van het nationaal parlementair stelsel of als kamers van het nationaal Parlement”. Het samenwerkingsakkoord regelt in het bijzonder de informatiedoorstroming tussen de Europese instellingen en de Belgische parlementen, evenals de parlementaire toetsing, zowel ex ante (Europese wetgevingsvoorstellen) als ex post (goedgekeurde Europese wetgeving), aan het subsidiariteitsbeginsel.

Na de negatieve referenda in Frankrijk en Nederland werd de Europese Grondwet afgevoerd en vervangen door het Verdrag van Lissabon. De essentie van de Europese Grondwet werd behouden, de symbolen in de Europese Grondwet die de tekst voor een aantal lidstaten onverteerbaar had gemaakt, werden eruit gelicht. De Europese Grondwet en het Verdrag van Lissabon vertonen enkele kleine verschillen die een aanpassing van het interparlementair samenwerkingsakkoord noodzakelijk maken.

In een eerste fase wordt getracht om op ambtelijk niveau een consensus te bereiken over de herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord. Op 5 mei a.s. buigen de griffiers zich over een eerste ontwerp tekst die na overleg met de ‘Europa-ambtenaren’ van de betrokken parlementen door de diensten van het Vlaams Parlement op papier is gezet. Uit de schrif-

telijke reacties van enkele griffiers blijkt echter dat er nog een aantal knelpunten zijn. Het lijkt daarom aangewezen dat het Uitgebreid Bureau een aantal richtlijnen goedkeurt met het oog op het griffiersoverleg van 5 mei aanstaande. Zodra op ambtelijk niveau consensus wordt bereikt over een ontwerptekst, lijkt het aangewezen dat binnen elk parlement het politiek bevoegd geachte orgaan zich uitspreekt over de tekst, zodat elke parlementsvoorzitter het herziene samenwerkingsakkoord namens zijn/haar parlement kan ondertekenen. Tot slot zal het akkoord in elk parlement ter instemming voorgelegd moeten worden aan de plenaire vergadering.

2. Ontwerp van samenwerkingsakkoord: overzicht van de voorgestelde wijzigingen

Technische aanpassingen

- De verwijzingen naar de Europese Grondwet en Verklaring 49 worden vervangen door respectievelijk het Verdrag van Lissabon en Verklaring 51.
- De inhoud van het samenwerkingsakkoord wordt beter gestructureerd: de bepalingen worden genummerd en in 5 hoofdstukken onderverdeeld.
- De titel van het samenwerkingsakkoord wordt ruimer geformuleerd (niet alleen ‘subsidiariteit’) en verwijst naar alle bevoegdheden die het Verdrag van Lissabon toekent aan de nationale parlementen.

Aanpassing van de adviestertermijn

In het Verdrag van Lissabon is de termijn om subsidiariteitsadviezen en –stemmen uit te brengen verlengd van 6 naar 8 weken. Die termijn gaat in vanaf het ogenblik dat het wetgevingsvoorstel in alle officiële talen naar alle Europese instellingen is gezonden. Naar analogie met de verdragswijziging worden ook de termijnen in het interparlementair samenwerkingsakkoord met 2 weken verlengd.

Toevoeging van een regeling in verband met het parlementair veto bij de toepassing van de overbruggingsclausule

Net zoals de Europese Grondwet kent het Verdrag van Lissabon aan de nationale parlementen de bevoegdheid toe om een veto uit te spreken tegen de toepassing van de vereenvoudigde herzieningsprocedure (overbruggingsclausule). Op grond van een dergelijke overbruggingsclausule kan de Europese Raad de in het verdrag vastgelegde goedkeuringsprocedures versoepten buiten een normale verdragswijziging om. Daar tegenover staat dat de nationale parlementen zich gedurende 6 maanden kunnen verzetten tegen een dergelijke vereenvoudigde verdragswijziging.

Bij de totstandkoming van het interparlementair akkoord in 2005 werd geen consensus bereikt over de wijze waarop de federale parlementen en de deelparlementen hun vetorecht tegen de toepassing van de overbruggingsclausule kunnen uitoefenen. De werkgroep die het samenwerkingsakkoord voorbereide, besliste noodgedwongen om hierover later een apart akkoord te sluiten. Tot dusver is dat niet gebeurd.

In de voorliggende ontwerptekst wordt aan het samenwerkingsakkoord een hoofdstuk 4 toegevoegd dat de uitoefening van het parlementair controlerecht door de Belgische parlementen regelt. Na ontvangst van een initiatief tot de vereenvoudigde verdragsherziening (overbrug-

gingsclausule) kan elk parlement dat bevoegd is, bezwaar aantekenen tegen dat initiatief. Elk bezwaar dient gemotiveerd te worden en meegedeeld te worden aan de andere parlementen. Het bezwaar moet ook meegedeeld worden aan de Raad van State dat zich uitspreekt over de bevoegdheid van het desbetreffende parlement. Nadat de Raad van State zijn advies heeft uitgebracht pleegt de C7A overleg over het bezwaar. Elk door de Raad van State bevoegd geacht parlement kan vervolgens te kennen geven dat het bezwaar heeft tegen het initiatief van vereenvoudigde verdragswijziging. Het bezwaar wordt door het secretariaat van de C7A meegedeeld aan de Europese Raad.

3. Resterende aandachtspunten

Juridisch statuut van het interparlementair samenwerkingsakkoord

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 bevat geen specifieke juridische grondslag voor het sluiten van interparlementaire samenwerkingsakkoorden. In 2005 stelde de Raad van State in zijn advies over de Europese Grondwet nochtans dat de bijzondere wet van 8 augustus 1980 aangevuld diende te worden met een bepaling die het sluiten van een samenwerkingsakkoord over het uitbrengen van de subsidiariteitsadviezen verplicht.

In hun reactie op het huidige tekstvoorstel verwijzen enkele parlementen naar bovenstaand advies en laten ze uitschijnen dat het ontbreken van een juridische grondslag in de bijzondere wet de rechtsgeldigheid van het samenwerkingsakkoord ondermijnt.

Op grond van artikel 92bis, §1 BWHI kunnen de 'bevoegde overheden' van de federale overheid en de deelstaten samenwerkingsakkoorden sluiten. Tot 2003 konden de federale staat en de gemeenschappen en de gewesten alleen vertegenwoordigd worden door hun respectieve regering. De parlementen konden niet optreden namens hun gewest of hun gemeenschap. Op basis hiervan kon geargumenteed worden dat de 'bevoegde overheden' waar art. 92bis, §1 BWHI naar verwijst, alleen betrekking kon hebben op de regeringen van de federale overheid, de gemeenschappen en/of de gewesten. Sinds 2003 zijn echter ook de parlementen bevoegd om hun overheid te vertegenwoordigen in aangelegenheden waarvoor zij bevoegd zijn (art. 48bis BWHI). De Europese Grondwet laat er geen twijfel over bestaan dat de subsidiariteitscontrole een bevoegdheid van de parlementen is. De juridische dienst is dan ook van oordeel dat samenwerkingsakkoorden, zoals bedoeld in art. 92bis, §1 BWHI, ook op parlementair niveau gesloten kunnen worden.

Volledigheidshalve kan er op gewezen worden dat de Raad van State in zijn advies over het Verdrag van Lissabon zijn eerdere standpunt inzake de noodzaak van een expliciete grondslag in de bijzondere wet van 1980 genuanceerd heeft, en de vraag openlaat of de parlementen zich kunnen beroepen het huidige art. 92bis BWHI om onderling samenwerkingsakkoorden te sluiten.

Conclusie: Hoewel het ten zeerste wenselijk is om in de bijzondere wet van 1980 een expliciete grondslag in te schrijven voor het sluiten van interparlementaire akkoorden, belet het ontbreken van een dergelijke grondslag niet dat parlementen onderling een samenwerkingsakkoord sluiten.

Procedure tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord

Op grond van het feit dat het samenwerkingsakkoord “wederzijdse verplichtingen inhoudt ten aanzien van de betrokken parlementen” is de Raad van State van oordeel dat het slechts in werking kan treden nadat elk parlement (lees: plenaire vergadering) ermee ingestemd heeft.¹ Het huidige samenwerkingsakkoord is alleen door het Vlaams Parlement in plenaire vergadering goedgekeurd.² De overige parlementen hebben zich niet in plenum uitgesproken over het akkoord. Bij de andere parlementen dient bijgevolg aangedrongen te worden op een parlementaire behandeling en goedkeuring van de herziene samenwerkingsovereenkomst.

Adviesbevoegdheid Raad van State

Het samenwerkingsakkoord voorziet in de mogelijkheid van de raadpleging van de Raad van State ingeval van betwisting over de bevoegdheid van een of meer parlementen om zich uit te spreken over een bepaald Europese wetgevingsvoorstel of om een ‘subsidiariteitsberoep’ in te (laten) leiden bij het Hof van Justitie. Die nieuwe bevoegdheid van de Raad van State dient ingeschreven te worden in de gecoördineerde wetten op de Raad van State. Tot dusver is dit niet gebeurd.

Beroep bij het Hof van Justitie

Het Subsidiariteitsprotocol voorziet in de mogelijkheid om op initiatief van een (kamer van een) nationaal parlement bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een beroep aanhangig te maken tegen een wetgevingshandeling wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel. Een dergelijk ‘subsidiariteitsberoep’ kan door een Lidstaat aan het Hof van Justitie worden toegezonden “overeenkomstig zijn rechtsorde [...] namens zijn nationale parlement of een kamer van dat parlement.”.

Op grond van het huidige samenwerkingsakkoord kan elk bevoegd parlement het initiatief nemen om een subsidiariteitsberoep in te leiden bij het Hof van Justitie. Dergelijke verzoeken moeten worden meegedeeld aan het secretariaat van de C7A dat vervolgens het beroep uiteindelijk moet inleiden bij het Hof van Justitie. Een voetnoot bij die bepaling stelt dat onderzocht moet worden of de uitvoering ervan een wetswijziging vereist.

Sinds 2003 zijn zowel de federale wetgevende kamers³ als de deelparlementen⁴ bevoegd om hun overheid in rechte te vertegenwoordigen wanneer inzake geschillen of handelingen waarvan het voorwerp tot de zelfstandige bevoegdheid van het desbetreffende parlement behoort. Deze wetswijziging heeft tot gevolg dat het parlement niet langer afhankelijk is van het optreden van de regering om zijn parlementaire belangen in rechte te verdedigen. In zijn advies over het Verdrag van Lissabon merkt de Raad van State op dat “die algemeen geformuleerde bepalingen [...] bezwaarlijk [kunnen] worden gezien als voldoende om een gedingvoering voor het Hof van Justitie in uitvoering van het Protocol mogelijk te maken.” De Raad besluit daaruit dat het “derhalve aan de federale wetgever en aan de bijzondere wetgever [toekomt]

¹ Advies Raad van State (2008), nr. 33.

² Hand. VI. Parl. 22 december 2005, nr. 21, p. 7-12.

³ Wet van 26 mei 2003 tot regeling van de vertegenwoordiging van de federale Wetgevende Kamers in en buiten rechte.

⁴ Artikel 48bis BWHI.

om hieromtrent in specifieke bepalingen te voorzien.”⁵ Het advies van de Raad van State argumenteert niet waarom de federale wetgevende kamers zich niet zouden kunnen beroepen op hun vertegenwoordigingsbevoegdheid in rechte om bij het Hof van Justitie een beroep in te stellen tegen een Europese wettekst met een exclusief federaal karakter. De juridische dienst is van oordeel dat de federale wetgevende kamers wel een subsidiariteitsberoep kunnen instellen bij het Hof van Justitie.

De deelparlementen zijn niet bevoegd om subsidiariteitsberoepen in te leiden. Om te beginnen zijn de gemeenschappen en gewesten namelijk niet bevoegd om zelf rechtstreeks de Europese Gemeenschap voor het Hof van Justitie te dagvaarden. Op basis van de huidige regeling kunnen (alleen) de deelregeringen daartoe een verzoek indienen bij de federale Staat.⁶ Toen in 2003 aan de parlementen de bevoegdheid werd toegekend om hun overheid in rechte te vertegenwoordigen, werd de regeling inzake de dagvaarding van internationale rechtspersonen voor een internationaal gerechtshof door de deelstaten niet aangepast. Deelstaatparlementen zijn bijgevolg nog steeds niet bevoegd om via de federale overheid een dagvaarding te laten inleiden bij het Hof van Justitie.

Indien het de bedoeling is om aan de deelparlementen de bevoegdheid te geven om een dagvaarding voor een internationaal gerechtshof te laten inleiden door de federale overheid (lees: federale parlement), dient artikel 81, §7 BWHI in die zin aangepast te worden.

Betrokkenheid van de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie (VFGC CO-COF bij het samenwerkingsakkoord

In een reactie op het ontwerp tot herziening van het samenwerkingsakkoord heeft de griffier van de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie (VFGC) een amendement ingediend dat ertoe strekt een definitie aan het samenwerkingsakkoord toe te voegen die bepaalt dat de VFGC deel uitmaakt van de ‘Conferentie van de Voorzitters van de parlementaire assemblees’.

Het huidige samenwerkingsakkoord verleent de VFGC de bevoegdheid om een subsidiariteitsadvies en -stem uit te brengen, maar niet om eventuele bevoegdheidsbetwistingen mee te beoordelen. Die bevoegdheid komt alleen toe aan de leden van de C7A. Met haar amendement beoogt de VFGC het onderscheid in het samenwerkingsakkoord tussen de 7 wetgevende assemblees enerzijds en de VFGC anderzijds op te heffen.

Een wijziging van het samenwerkingsakkoord met het oog op een volwaardig lidmaatschap van de VFGC bij het samenwerkingsakkoord is vanuit juridisch oogpunt volstrekt aanvaardbaar. De formulering van het voorgestelde amendement is echter problematisch, omdat ze de suggestie wekt dat de VFGC als volwaardige parlementaire assemblee wordt erkend. Voorgesteld wordt om een alternatief tekstvoorstel uit te werken dat enerzijds het volwaardig lidmaatschap van de VFGC bij het samenwerkingsakkoord garandeert, maar anderzijds niet gelezen kan worden als een principiële gelijkschakeling van de VFGC met de 7 wetgevende assemblees.

⁵ Advies Raad van State (2008), nr. 34.

⁶ Zie art. 81, §7 BWHI. Voor dagvaardingen inzake gemengde aangelegenheden werd, conform art. 81, §7, vierde lid BWHI, op 11 juli 1994 een samenwerkingsakkoord gesloten: bij consensus van de betrokken overheden beslist de ICBB over de noodzaak van de dagvaarding.

4. Voorstel van beslissing

Het Uitgebreid Bureau neemt kennis van de nota van de juridische dienst van 22 april 2008 over de herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord inzake subsidiariteit, en machtigt de griffier van het Vlaams Parlement om tijdens het ambtelijk overleg van 5 mei 2008 te onderhandelen op basis van de volgende richtlijnen:

- het is aangewezen om aan de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een expliciete juridische grondslag voor het sluiten van interparlementaire akkoorden toe te voegen; zolang een dergelijke specifieke grondslag ontbreekt, kunnen de parlementen zich baseren op art. 92bis, §1 BWHI om onderling akkoorden te sluiten;
- in de samenwerkingsovereenkomst worden de in de nota toegelichte technische aanpassingen inzake terminologie en structuur doorgevoerd;
- in de samenwerkingsovereenkomst worden de termijnen om een subsidiariteitsadvies en – stem uit te brengen aangepast aan de overeenstemmende bepalingen in het Verdrag van Lissabon;
- aan de samenwerkingsovereenkomst wordt een regeling toegevoegd in verband met de uitoefening van het parlementair veto bij de toepassing van de overbruggingsclausule;
- aan de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie worden dezelfde rechten en bevoegdheden toegekend die de samenwerkingsovereenkomst aan de 7 wetgevende assemblees toekent, zonder dat dit de erkenning van de VFGC als parlementaire assemblee of als lid van de Conferentie van de voorzitters van de wetgevende assemblees impliceert.

Luk Van Looy
jurist

Johan De Graeve
directeur Informatie en Externe Relaties

Toelichting bij de nota van de juridische dienst van 22 april 2008 over de herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord inzake subsidiariteit

1. Situering

In de Europese basisverdragen zijn de lidstaatparlementen lange tijd genegeerd. De Europese Grondwet (2004) heeft daarin verandering gebracht. De nationale parlementen van de lidstaten werden bevoegd om zowel ex ante (Europese wetgevingsvoorstellen) als ex post (goedgekeurde Europese wetgeving) te toetsen aan het subsidiariteitsbeginsel. De nationale parlementen werden bovendien bevoegd om hun veto uit te spreken tegen beslissingen van de Europese Raad om, op grond van de vereenvoudigde herzieningsprocedure, bestaande besluitvormingsprocedures te versoepelen (overbruggingsclausules).

In de Belgische context is de toekenning van bovenstaande bevoegdheden aan het nationaal parlement van de lidstaten problematisch. Conform het exclusiviteitsbeginsel is het Belgische nationale (federale) parlement alleen bevoegd inzake federale aangelegenheden. Een federale subsidiariteitstoets van Europese wetgevingsvoorstellen die betrekking hebben op deelstatelijke bevoegdheden zou de interne bevoegdheidsverdeling ernstig miskennen.

Gelet op die intern-Belgische bevoegdheidsverdeling legde België bij de ondertekening van de Europese Grondwet een unilaterale verklaring (nr. 49) af waarin het verduidelijkt dat in de Belgische institutionele context zowel de federale wetgevende kamers als de gemeenschaps- en gewestparlementen beschouwd moeten worden als kamers van het 'nationaal' parlement.

Ter uitvoering van Verklaring 49 sloten de voorzitters van de 7 wetgevende vergaderingen op 19 december 2005 een samenwerkingsakkoord.⁷

Na de negatieve referenda in Frankrijk en Nederland werd de Europese Grondwet afgevoerd en vervangen door het Verdrag van Lissabon⁸. De essentie van de Europese Grondwet werd behouden, de symbolen in de Europese Grondwet die de tekst voor een aantal lidstaten onverteerbaar had gemaakt, werden eruit gelicht.

Het Verdrag van Lissabon en de daaraan gehechte protocollen betreffende de rol van nationale parlementen in de Europese Unie en betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid kennen aan de nationale parlementen dezelfde bevoegdheden toe die eerder in de Europese Grondwet al waren vastgelegd:

- de discussiedocumenten van de Europese Commissie en de Europese wetgevingsvoorstellen worden rechtstreeks toegezonden aan de nationale parlementen⁹;
- de nationale parlementen zijn bevoegd om subsidiariteitsadviezen en -stemmen uit te brengen over Europese wetgevingsvoorstellen¹⁰;

⁷ Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Wetgevende Kamers, de parlementen van de Gemeenschappen en de parlementen van de Gewesten ter uitvoering van het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid gehecht aan het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, *Parl. St.*, VI. Parl. 2005-2006, nr. 628/1.

⁸ Voluit: Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon, 13 december 2007.

⁹ Artikelen 1 en 2 Protocol nationale parlementen in de Europese Unie en art. 4 Subsidiariteitsprotocol.

¹⁰ Artikel 3 Protocol nationale parlementen en art. 6 en 7 Subsidiariteitsprotocol.

- de nationale parlementen kunnen, conform hun interne rechtsorde, bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een beroep [laten] instellen tegen een wetgevingshandeling op grond van een schending van het subsidiariteitsbeginsel¹¹;
- de parlementen kunnen een veto uitspreken tegen de toepassing van de vereenvoudigde herzieningsprocedures ('overbruggingsclausules') op basis waarvan de Europese Raad buiten een verdragswijziging om de bestaande goedkeuringsprocedures kan versoepelen¹².

Bij de ondertekening van het Verdrag van Lissabon (oftewel Hervormingsverdrag) herhaalde België zijn verklaring over het Belgisch parlementair stelsel (Verklaring 51)¹³.

De Europese Grondwet en het Verdrag van Lissabon vertonen enkele kleine verschillen die een aanpassing van het interparlementair samenwerkingsakkoord noodzakelijk maken. Enerzijds dienen enkele terminologische aanpassingen (naam van het verdrag, henummering van de unilaterale verklaring) doorgevoerd te worden. Anderzijds bevat het Verdrag van Lissabon andere termijnen voor het uitbrengen van de subsidiariteitsadviezen.

Nu het samenwerkingsakkoord toch aangepast moet worden, kan van de gelegenheid gebruik gemaakt worden om een regeling over de uitoefening van het parlementair vetorecht in het kader van de overbruggingsclausule te integreren in het samenwerkingsakkoord. Tot dusver is hierover immers nog geen akkoord gesloten.

2. Herziening van het samenwerkingsakkoord: procedure

De Conferentie van de voorzitters van de zeven parlementaire assemblees (C7A) besprak op 28 januari 2008 de noodzaak van een aanpassing van het interparlementair samenwerkingsakkoord. Een eerste gedachtewisseling werd gevoerd aan de hand van een ontwerptekst, opgesteld door de diensten van de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat.

Op voorstel van de voorzitter van het Vlaams Parlement werd beslist om de ambtelijke werkgroep die eerder het samenwerkingsakkoord van 19 december 2005 voorbereidde, te betrekken bij de aanpassing van het samenwerkingsakkoord. Het resultaat van het ambtelijk overleg wordt vervolgens ter bespreking voorgelegd aan de eerstvolgende C7A (op 19 mei 2008).

De ambtelijke werkgroep, bestaande uit ambtenaren van de 7 parlementaire assemblees, kwam op 11 februari 2008 samen in het Vlaams Parlement. Op basis van het overleg binnen de ambtelijke werkgroep werkte de juridische dienst van het Vlaams Parlement een nieuw ontwerp van samenwerkingsakkoord uit. Via de diensten van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (officiële coördinator van het overleg) werd aan de secretarissen-generaal van de 7 parlementaire assemblees gevraagd om de ontwerptekst te becommentariëren. Het merendeel van de parlementen deelden hun opmerkingen mee. Op 5 mei 2008 plegen de griffiers van de 7 parlementen opnieuw overleg met het oog op een definitief akkoord over de herziening van de samenwerkingsovereenkomst. Hoewel ervoor geopteerd is om de herziening van

¹¹ Artikel 8 Subsidiariteitsprotocol.

¹² Nieuw artikel 48, punt 7 EU-verdrag en art. 6 Protocol nationale parlementen.

¹³ Verklaring 51: "Het Koninkrijk België verduidelijkt dat, overeenkomstig zijn grondwettelijk recht, zowel de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat van het federaal Parlement als de parlementaire vergaderingen van de Gemeenschappen en Gewesten in functie van de bevoegdheden die de Unie uitoefent, optreden als componenten van het nationaal parlementair stelsel of als kamers van het nationaal Parlement."

het samenwerkingsakkoord zo veel als mogelijk op ambtelijk niveau voor te bereiden, lijkt het toch aangewezen dat het Uitgebreid Bureau in deze fase een aantal onderhandelingsrichtlijnen voor de griffier goedkeurt.

Zodra op ambtelijk niveau consensus wordt bereikt over een ontwerptekst, lijkt het aangewezen dat binnen elk parlement het politiek bevoegd geachte orgaan zich uitspreekt over de tekst, opdat elke parlementsvoorzitter tijdens de finale bespreking van de ontwerptekst in de C7A kan bogen op een mandaat om zijn/haar parlement te engageren. Wanneer de C7A een akkoord bereikt over de aangepaste versie van het samenwerkingsakkoord, kunnen de parlementsvoorzitters tot de ondertekening van het akkoord overgaan. Vervolgens dient het akkoord in elk parlement ter instemming voorgelegd te worden aan de plenaire vergadering.

3. Synthese van het huidige interparlementaire samenwerkingsakkoord

Het interparlementair samenwerkingsakkoord van 2005 steunt op twee pijlers, met name de regeling van de parlementaire informatiedoorstroming van en naar Europa, en de gelijktijdige maar autonome subsidiariteitscontrole door de betrokken parlementen.

3.1 Informatiedoorstroming

Wat de neerwaartse informatiestroom van Europa naar de parlementen betreft wordt in het akkoord vooropgesteld dat de deelstaatparlementen het recht hebben om, net zoals het federale parlement, de EU-documenten rechtstreeks van de EU-instellingen te ontvangen. Het secretariaat van de C7A zou daartoe de contactadressen van de deelstaatparlementen meedelen aan de EU-instellingen.

Voor de opwaartse informatiestroom (van de parlementen naar Europa) bevat het samenwerkingsakkoord een pragmatische regeling. De adviezen, de stemmen, en de verzoeken om een beroep in te stellen worden verzameld door het secretariaat van de C7A, en onbewerkt doorgestuurd naar de desbetreffende Europese instellingen, met als afzender “het Belgisch nationaal parlementair stelsel”.

3.2 Subsidiariteitscontrole

Controle ex ante

Elk parlement kan over de Europees wetgevingsvoorstellen die binnen zijn bevoegdheidsdomein vallen autonoom een subsidiariteitsadvies uitbrengen. Bovendien heeft elk parlement het recht om een subsidiariteitsstem mee te delen, met dien verstande dat inzake gemengde EU-wetgevingsvoorstellen waarbij zowel de federale overheid als deelstaten betrokken zijn, één stem voorbehouden wordt voor elk van beide niveaus. In het samenwerkingsakkoord werd ook de garantie ingebouwd dat geen van beide grote gemeenschappen het stemmentotaal kan monopoliseren. De gemeenschaps- en gewestparlementen worden daartoe verdeeld in 4 taalgroepen (NL, F, D, tweetalig NL-F voor de Brusselse parlementen). De parlementen die tot een taalgroep behoren kunnen in totaal maximaal één stem toekennen.

Controle ex post

Elke lidstaat kan bij het Hof van Justitie de wettigheid van Europese wetgevingshandelingen aanvechten op basis van de schending van het subsidiariteitsbeginsel.¹⁴ Aanvullend wordt aan de nationale parlementen van de lidstaten de bevoegdheid toegekend om een beroep wegens de schending van het subsidiariteitsbeginsel in te (laten) dienen bij het Hof van Justitie.¹⁵ Het interparlementair samenwerkingsakkoord regelt de wijze waarop de Belgische parlementen een dergelijk beroep wegens de schending van het subsidiariteitsbeginsel aanhangig kunnen maken bij het Hof van Justitie. Het parlement dat een beroep wenst in te leiden, deelt zijn voornemen mee aan de andere parlementen. Indien de bevoegdheid van het initiatiefnemende parlement niet betwist wordt door de andere parlementen, wordt het verzoek om een beroep in te leiden meegedeeld aan het secretariaat van de C7A. Het beroep wordt ingeleid zodra één bevoegd parlement dat vraagt.

Over de vraag welk orgaan in voorkomend geval het beroep inleidt, spreekt het samenwerkingsakkoord zich niet uit. Het Subsidiariteitsprotocol bepaalt dat desgevallend de lidstaten “namens hun nationaal parlement of een kamer van dat parlement” de subsidiariteitsberoepen indienen “overeenkomstig [hun] rechtsorde”.

Beoordeling van bevoegdheidsbetwistingen (bij controle ex ante en ex post)

Een parlement dat van oordeel is dat een ander parlement zich met betrekking tot een bepaald Europees wetgevingsvoorstel ten onrechte bevoegd acht, kan deze bevoegdheidsoverschrijding voorleggen aan de Raad van State die binnen een termijn van 5 dagen een niet-bindend advies uitbrengt. Indien na het advies van de Raad van State de betwisting blijft bestaan, wordt de zaak voorgelegd aan de Conferentie van de voorzitters van de 7 parlementaire assemblees. Het samenwerkingsakkoord biedt geen oplossing voor de hypothese waarin ook de C7A er niet in slaagt de bevoegdheidsbetwisting op te lossen.

4. Ontwerp van samenwerkingsakkoord: overzicht van de voorgestelde wijzigingen

Technische aanpassingen

- De verwijzingen naar de Europese Grondwet en Verklaring 49 worden vervangen door respectievelijk het Verdrag van Lissabon en Verklaring 51.
- De inhoud van het samenwerkingsakkoord wordt beter gestructureerd: de bepalingen worden genummerd en in 5 hoofdstukken onderverdeeld.
- De titel van het samenwerkingsakkoord wordt ruimer geformuleerd en verwijst voortaan niet alleen naar de subsidiariteitscontrole, maar naar alle bevoegdheden die het Verdrag van Lissabon toekent aan de nationale parlementen.

Informatiedoorstroming

In de praktijk is gebleken dat de Europese instellingen niet bereid zijn om hun informatie rechtstreeks door te sturen naar de deelparlementen. Daarom hebben de parlementen gekozen

¹⁴ Artikel III-365 Europese Grondwet. Na het Verdrag van Lissabon: art. 230 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

¹⁵ Artikel 8 Subsidiariteitsprotocol.

voor een pragmatisch alternatief. Aan de Europese instellingen is een neutraal parlementair e-mailadres (eurodoc@belgoparl.be) bezorgd. Het e-mailadres wordt beheerd door de diensten van de Senaat die onmiddellijk alle informatie ongefilterd doorstuurt naar alle andere parlementen. Deze regeling wordt nu uitdrukkelijk ingeschreven in het samenwerkingsakkoord.

Aanpassing van de adviestertermijn

In het Verdrag van Lissabon is de termijn om subsidiariteitsadviezen en –stemmen uit te brengen verlengd van 6 naar 8 weken. Die termijn gaat in vanaf het ogenblik dat het wetgevingsvoorstel in alle officiële talen naar alle Europese instellingen is gezonden. Naar analogie met de verdragswijziging worden ook de termijnen in het interparlementair samenwerkingsakkoord met 2 weken verlengd.

Toevoeging van een regeling in verband met het parlementair veto bij de toepassing van de overbruggingsclausule

Net zoals de Europese Grondwet kent het Verdrag van Lissabon aan de nationale parlementen de bevoegdheid toe om een veto uit te spreken tegen de toepassing van de vereenvoudigde herzieningsprocedure (overbruggingsclausule). Op grond van die clausule kan de Europese Raad de in het verdrag vastgelegde goedkeuringsprocedures versoepelen buiten een normale verdragswijziging om. Dat betekent bijvoorbeeld dat de Europese Raad zelf kan beslissen (bij unanimiteit) om ‘de stemming bij gekwalificeerde meerderheid’ uit te breiden tot domeinen waarvoor op basis van het huidige verdrag unanimiteit vereist is. Tot op heden kan een dergelijke aanpassing van de besluitvormingsprocedures alleen via een klassieke verdragswijziging, inclusief de ratificatie ervan in elke lidstaat. Voortaan zal de Europese Raad die wijzigingen dus zelf kunnen doorvoeren, met dien verstande dat de nationale parlementen zich gedurende 6 maanden kunnen verzetten tegen een dergelijke vereenvoudigde verdragswijziging. Zodra één parlement zich verzet, vindt de wijziging niet plaats.

Bij de totstandkoming van het interparlementair akkoord in 2005 werd geen consensus bereikt over de wijze waarop de federale parlementen en de deelparlementen hun vetorecht tegen de toepassing van de overbruggingsclausule kunnen uitoefenen. De werkgroep die het samenwerkingsakkoord voorbereidde, besliste noodgedwongen om hierover later een apart akkoord te sluiten. Tot dusver is dat niet gebeurd. Een samenwerkingsakkoord over de uitoefening van het parlementair vetorecht is nochtans noodzakelijk. Ook de Raad van State wijst op de noodzaak van een dergelijke regeling. “*Het komt aan de federale overheid, de gemeenschappen en gewesten toe om onderling een regeling uit te werken zodat het in artikel 48, lid 7, derde alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie bedoelde bezwaarrecht kan worden uitgeoefend door de krachtens de Grondwet bevoegde parlementaire vergaderingen, in lijn met verklaring nr. 51, en zonder dat de Europese instellingen een andere correspondent kan worden opgedrongen dan het ‘nationaal parlement’ voor het formuleren van het mogelijke Belgische bezwaar.*”¹⁶

¹⁶ Advies van de algemene vergadering van de afdeling wetgeving Raad van State van 18 januari 2008 betreffende het voorontwerp van wet houdende instemming met het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met de Slotakte, gedaan te Lissabon op 13 december 2007, *Parl. St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-568/1, nr. 31.

In de voorliggende ontwerptekst wordt uitvoering gegeven aan het advies van de Raad van State. Aan het samenwerkingsakkoord wordt een hoofdstuk 4 toegevoegd dat de uitoefening van het parlementair controlerecht door de Belgische parlementen regelt. Na ontvangst van een initiatief tot de vereenvoudigde verdragsherziening (overbruggingsclausule) kan elk parlement dat bevoegd is, bezwaar aantekenen tegen dat initiatief. Elk bezwaar dient gemotiveerd te worden en meegedeeld te worden aan de andere parlementen. Het bezwaar moet ook meegedeeld worden aan de Raad van State die moet oordelen welke parlementen bevoegd zijn. Nadat de Raad van State zijn advies heeft uitgebracht pleegt de C7A overleg over het bezwaar. Elk door de Raad van State bevoegd geacht parlement kan vervolgens te kennen geven dat het bezwaar heeft tegen het initiatief van vereenvoudigde verdragswijziging. Het bezwaar wordt door het secretariaat van de C7A meegedeeld aan de Europese Raad.

5. Aandachtspunten

In zijn advies over het voorontwerp van wet houdende instemming met het Verdrag van Lisbon is de Raad van State ingegaan op de wijze waarop in België gevolg moet gegeven worden aan Verklaring 51. Bovendien heeft de Raad een aantal kanttekeningen geplaatst bij het huidige interparlementaire samenwerkingsakkoord. Hoewel het ontwerp van samenwerkingsakkoord, zoals uitgewerkt door de diensten van het Vlaams Parlement, het resultaat is van overleg tussen ambtenaren van alle betrokken assemblees, hebben een aantal parlementen nog enkele aanvullende opmerkingen bezorgd.¹⁷ Het merendeel van die opmerkingen lijken gebaseerd op het advies van de Raad van State.

Juridisch statuut van het interparlementair samenwerkingsakkoord

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 bevat geen specifieke juridische grondslag voor het sluiten van interparlementaire samenwerkingsakkoorden. Hoe problematisch is dat ?

In 2005 stelde de Raad van State in zijn advies over de Europese Grondwet dat de deelname van de deelstaatarlementen aan de subsidiariteitscontrole intern geregeld moet worden. De Raad voegde eraan toe dat de bijzondere wet op de hervorming der instellingen van 8 augustus 1980 daarom aangevuld moet worden “met een bepaling over een verplicht samenwerkingsakkoord over het uitbrengen van de adviezen door de kamers van het ‘Nationaal Parlement’ over de overeenstemming van een Europese wetgevingshandeling met het subsidiariteitsbeginsel.”¹⁸ ¹⁹ De bijzondere wetgever heeft tot dusver geen gehoor gegeven aan die aanbeveling.

In hun reactie op het huidige tekstvoorstel i.v.m. de herziening van het samenwerkingsakkoord, verwijzen enkele parlementen naar bovenstaand advies en laten ze uitschijnen dat het

¹⁷ Het Vlaams Parlement ontving opmerkingen van de diensten van het Parlement van de Franse Gemeenschap, van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en van de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie.

¹⁸ R.v.St., afdeling wetgeving, advies nr. 37.954 AV, 37.970 AV, 37.977 AV en 37.978 van 15 februari 2005 over vier voorontwerpen van instemmingsteksten met het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet, en met de Slotakte, ondertekend in Rome op 29 oktober 2004, *Parl. St.* VI. Parl. 2004-2005, nr. 358/1, p. 29-30.

¹⁹ Concreet adviseerde de Raad van State om deze verplichting toe te voegen aan art. 92bis, §4bis, eerste lid BWHI in verband met het sluiten van een samenwerkingsakkoord over de vertegenwoordiging van België bij internationale en supranationale organisaties en over de procedure in verband met de standpuntbepaling in deze organisaties.

ontbreken van een juridische grondslag in de bijzondere wet de rechtsgeldigheid van het samenwerkingsakkoord ondermijnt.

In zijn advies over het Verdrag van Lissabon nuanceert de Raad van State enigszins zijn eerdere standpunt, en laat hij de vraag open of de parlementen op grond van de huidige bepalingen van de bijzondere wet van 1980 onderling een samenwerkingsakkoord kunnen sluiten. Met het oog op de rechtszekerheid beveelt de Raad van State niettemin aan om het samenwerkingsakkoord een degelijke juridische basis te verlenen in de bijzondere wet van 1980, “waarbij desgevallend kan worden bepaald dat het rechtstreeks door de betrokken parlementen wordt gesloten.”²⁰

Opmerking juridische dienst

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 bevat een regeling tot het sluiten van samenwerkingsakkoorden tussen de 'bevoegde overheden' van de federale overheid en de deelstaten (art. 92bis). Hoewel niet als dusdanig gespecificeerd kon het begrip 'bevoegde overheid' tot 2003 alleen betrekking hebben op 'regeringen'. Zowel de federale staat als de gemeenschappen en de gewesten konden tot dan immers in en buiten rechte alleen vertegenwoordigd worden door hun respectieve regering (voor de gemeenschappen en gewesten, zie oud art. 82 BWHI). De parlementen konden niet optreden namens hun gewest of hun gemeenschap. Op basis hiervan kon geargumenteed worden dat de 'bevoegde overheden' waar art. 92bis, §1 BWHI naar verwijst, alleen betrekking kon hebben op de regeringen van de federale overheid, de gemeenschappen en/of de gewesten.

Sinds 2003 zijn echter ook de parlementen bevoegd om hun overheid te vertegenwoordigen in aangelegenheden waarvoor zij bevoegd zijn (art. 48bis BWHI²¹). De Europese Grondwet laat er geen twijfel over bestaan dat de subsidiariteitscontrole een bevoegdheid van de parlementen is. Samenwerkingsakkoorden, zoals bedoeld in art. 92bis, §1 BWHI, kunnen o.i. dus voortaan ook op parlementair niveau worden gesloten. Tot slot kan opgemerkt worden dat art. 92bis, §1 BWHI slechts een rechtskader creëert voor een bepaalde vorm van samenwerking, maar allerminst uitsluit dat overheden onderling andere soorten van samenwerking, al dan niet in de vorm van een overeenkomst, opzetten.

Conclusie: Hoewel het ten zeerste wenselijk is om in de bijzondere wet van 1980 een expliciete grondslag in te schrijven voor het sluiten van interparlementaire akkoorden, belet het ontbreken van een dergelijke grondslag niet dat parlementen onderling een samenwerkingsakkoord sluiten.

Procedure tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord

²⁰ Advies Raad van State (2008), nr. 33, in fine.

²¹ Artikel 48bis BWHI is van toepassing verklaard op de Duitstalige Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie bij resp. artikel 44, eerste lid van de wet van 31 december 1983, de artikelen 28, eerste lid, en 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989, artikel 4, 7° van het decreet II van 19 juli 1993 en artikel 4, 7° van het decreet III van 22 juli 1993.

Op grond van het feit dat het samenwerkingsakkoord “wederzijdse verplichtingen inhoudt ten aanzien van de betrokken parlementen” is de Raad van State van oordeel dat het slechts in werking kan treden nadat elk parlement (lees: plenaire vergadering) ermee ingestemd heeft.²²

Opmerking juridische dienst

De juridische dienst van het Vlaams Parlement heeft in de ambtelijke werkgroep altijd geijverd voor een plenaire goedkeuring van het samenwerkingsakkoord in alle betrokken parlementen. Uiteindelijk heeft alleen het Vlaams Parlement het samenwerkingsakkoord, op hetzelfde ogenblik als de Europese Grondwet overigens, in plenaire vergadering goedgekeurd.²³ De overige parlementen hebben zich niet in plenum uitgesproken over het akkoord. Bij de andere parlementen dient bijgevolg aangedrongen te worden op een parlementaire behandeling en goedkeuring van de herziene samenwerkingsovereenkomst.

Adviesbevoegdheid Raad van State

Het samenwerkingsakkoord voorziet in de mogelijkheid van de raadpleging van de Raad van State ingeval van betwisting over de bevoegdheid van een of meer parlementen om zich uit te spreken over een bepaald Europees wetgevingsvoorstel of om een ‘subsidiariteitsberoep’ in te (laten) leiden bij het Hof van Justitie. Het samenwerkingsakkoord stelt zelf in een voetnoot dat dit een wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State vereist, en voegt daaraan toe dat de Senaat ter zake een initiatief zal nemen. Tot dusver is dit niet gebeurd.

Beroep bij het Hof van Justitie

Het Subsidiariteitsprotocol voorziet in de mogelijkheid om op initiatief van een (kamer van een) nationaal parlement bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een beroep aanhangig te maken tegen een wetgevingshandeling wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel. Een dergelijk ‘subsidiariteitsberoep’ kan door een Lidstaat aan het Hof van Justitie worden toegezonden “overeenkomstig zijn rechtsorde [...] namens zijn nationale parlement of een kamer van dat parlement.”.

Op grond van het huidige samenwerkingsakkoord kan elk bevoegd parlement het initiatief nemen om een subsidiariteitsberoep in te leiden bij het Hof van Justitie. Dergelijke verzoeken worden meegedeeld aan het secretariaat van de C7A dat vervolgens het beroep inleidt bij het Hof van Justitie. Een voetnoot bij die bepaling die stelt dat onderzocht moet worden of de uitvoering ervan een wetswijziging vereist, illustreert duidelijk de onenigheid die bij de onderhandelaars bestond over de vraag of parlementen bevoegd zijn om zelf een beroep in te leiden bij het Hof van Justitie.

Opmerking juridische dienst

In de Belgische rechtsorde hebben de regering en het parlement geen rechtspersoonlijkheid, maar wel de bevoegdheid om hun overheid (federale staat, gemeenschap of gewest) te vertegenwoordigen in rechte. Oorspronkelijk hadden alleen de regeringen deze vertegenwoordigingsbevoegdheid. Bijgevolg werden de gemeenschappen en de gewesten in rechtsgedingen steeds vertegenwoordigd door hun regering, ook als de belangen van het parlement in het ge-

²² Advies Raad van State (2008), nr. 33.

²³ Hand. VI. Parl. 22 december 2005, nr. 21, p. 7-12.

ding waren. Sinds 2003 zijn zowel de federale wetgevende kamers²⁴ als de deelparlementen²⁵ bevoegd om hun overheid in rechte te vertegenwoordigen wanneer het gaat om een geschil of een handeling waarvan het voorwerp tot de zelfstandige bevoegdheid van het desbetreffende parlement behoort. Deze wetswijziging heeft tot gevolg dat het parlement niet langer afhankelijk is van het optreden van de regering om zijn parlementaire belangen in rechte te verdedigen. In zijn advies over het Verdrag van Lissabon merkt de Raad van State op dat “die algemeen geformuleerde bepalingen [...] bezwaarlijk [kunnen] worden gezien als voldoende om een gedingvoering voor het Hof van Justitie in uitvoering van het Protocol mogelijk te maken.” De Raad besluit daaruit dat het “derhalve aan de federale wetgever en aan de bijzondere wetgever [toekomt] om hieromtrent in specifieke bepalingen te voorzien.”²⁶

Het advies van de Raad van State is duidelijk, maar bij gebrek aan argumenten niet overtuigend. Waarom zouden de federale wetgevende kamers zich niet kunnen beroepen op hun vertegenwoordigingsbevoegdheid in rechte om bij het Hof van Justitie een beroep in te stellen tegen een Europese wettekst met een exclusief federaal karakter. De Raad van State blijft alszins het antwoord schuldig.

Het inleiden van een beroep is minder eenvoudig wanneer de Europese wettekst tot de bevoegdheid van de gemeenschappen en/of gewesten behoort. De deelstaten zijn niet bevoegd om zelf rechtstreeks de Europese Gemeenschap voor het Hof van Justitie te dagvaarden. De betrokken deelregeringen moeten daartoe een verzoek indienen bij de federale Staat.²⁷ Toen in 2003 aan de parlementen de bevoegdheid werd toegekend om hun overheid in rechte te vertegenwoordigen, werd de regeling inzake de dagvaarding van internationale rechtspersonen voor een internationaal gerechtshof door de deelstaten niet aangepast. Deelstaatarlementen zijn bijgevolg nog steeds niet bevoegd om via de federale overheid een dagvaarding te laten inleiden bij het Hof van Justitie. Alleen de deelstaatregeringen hebben die bevoegdheid.

De bevoegdheid die de deelstaatarlementen genieten om voor Belgische rechtbanken een beroep in te leiden, lijkt de juridische dienst een argument om artikel 81, §7 BWHI aan te passen in die zin dat ook zij voortaan het initiatief moeten kunnen nemen om, indien hun belangen op het spel staan, een dagvaarding voor een internationaal gerechtshof te laten inleiden door de federale overheid (lees: federale parlement).

Betrokkenheid van COCOF bij het samenwerkingsakkoord

In een reactie op het ontwerp tot herziening van het samenwerkingsakkoord heeft de griffier van de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie (VFGC) een amendement ingediend dat ertoe strekt een definitie aan het samenwerkingsakkoord toe te voegen die bepaalt dat de VFGC deel uitmaakt van de ‘Conferentie van de Voorzitters van de parlementaire assemblees’.

Opmerking juridische dienst

²⁴ Wet van 26 mei 2003 tot regeling van de vertegenwoordiging van de federale Wetgevende Kamers in en buiten rechte.

²⁵ Artikel 48bis BWHI.

²⁶ Advies Raad van State (2008), nr. 34.

²⁷ Zie art. 81, §7 BWHI. Voor dagvaardingen inzake gemengde aangelegenheden werd, conform art. 81, §7, vierde lid BWHI, op 11 juli 1994 een samenwerkingsakkoord gesloten: bij consensus van de betrokken overheden beslist de ICBB over de noodzaak van de dagvaarding.

De VFGC heeft het samenwerkingsakkoord van 2005 niet mee onderhandeld, maar wel geparafeerd. Op grond van het feit dat de VFGC een aantal decreetgevende bevoegdheden van de Franse Gemeenschap uitoefent, besliste de C7A dat ze zich mocht aansluiten bij de samenwerkingsovereenkomst. Het huidige samenwerkingsakkoord verleent de VFGC nu al de bevoegdheid om een subsidiariteitsadvies en -stem uit te brengen. In het huidige akkoord is de VFGC evenwel niet betrokken bij de beoordeling van eventuele bevoegdheidsbetwistingen. Die bevoegdheid komt alleen toe aan de leden van de C7A.

Met haar amendement beoogt de VFGC het onderscheid in het samenwerkingsakkoord tussen de 7 wetgevende assemblees enerzijds en de VFGC anderzijds op te heffen. Concreet zou dat betekenen dat de VFGC voortaan betrokken zou worden bij de beoordeling van bevoegdheidsbetwistingen. Die wens kan legitiem genoemd worden. Gelet op het feit dat de VFGC inzake de subsidiariteitscontrole dezelfde bevoegdheden heeft als de andere ondertekenaars van het samenwerkingsakkoord, kan men zich inderdaad de vraag stellen waarom zij uitgesloten wordt van de beoordeling van de bevoegdheidsbetwistingen. Ook de uitoefening van het parlementair vetorecht (tegen de toepassing van een overbruggingsclausule) kan moeilijk ontzegd worden aan de VFGC. Bij een klassieke verdragsherziening dient de VFGC namelijk ook haar instemming te betuigen met de verdragstekst. Zonder instemming van de VFGC kan België de Europese verdragen niet ratificeren. De mogelijkheid van de VFGC om zich te verzetten tegen een vereenvoudigde verdragsherziening is daar de logische tegenhanger van.

Het concrete tekstvoorstel van de VFGC gaat echter verder dan een loutere gelijkberechtiging van alle partijen in het samenwerkingsakkoord. De VFGC stelt immers voor elke verwijzing naar de 'Conferentie van de Voorzitters van de zeven parlementaire assemblees' te vervangen door de 'Conferentie van de Voorzitters van de parlementaire assemblees'. Dit amendement impliceert de erkenning van de VFGC als 'volwaardige wetgevende assemblee' met een zelfde 'parlementair statuut' als de 7 traditionele wetgevende assemblees.

Tot dusver heeft de C7A zich altijd verzet tegen een dergelijke gelijkschakeling. Op 7 oktober 2002 sprak de C7A zich voor de eerste keer principieel uit tegen een toetreding van de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie tot de C7A.²⁸ De C7A heeft dit standpunt herhaald op haar vergaderingen van 3 oktober 2005 en 27 maart 2006.

Tot slot kan erop gewezen worden dat de voorzitter van de VFGC in 2005 reeds, enkele dagen voor de ondertekening van het huidige samenwerkingsakkoord, een gelijkaardig amendement indiende, waarbij hij uitdrukkelijk liet noteren dat hij de principes omtrent het niet deelnemen aan de C7A niet ter discussie stelt. Het amendement werd door de C7A besproken op 15 mei 2006, geruime tijd na de ondertekening van het samenwerkingsakkoord. Bij gebrek aan consensus besliste de C7A om geen gevolg te geven aan het amendement.

Conclusie: Een wijziging van het samenwerkingsakkoord met het oog op een volwaardig lidmaatschap van de VFGC bij het samenwerkingsakkoord is vanuit juridisch oogpunt volstrekt aanvaardbaar. De formulering van het voorgestelde amendement is echter problematisch, omdat ze de suggestie wekt dat de VFGC als volwaardige parlementaire assemblee wordt erkend. Een mogelijk compromis zou een tekstvoorstel kunnen zijn dat het volwaardig lidmaatschap van de VFGC bij het samenwerkingsakkoord garandeert zonder dat het gelezen kan worden als een principiële gelijkschakeling van de VFGC met de 7 wetgevende assemblees.

²⁸ De C7A besliste anderzijds wel dat de Vergaderingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschapscommissies zich kunnen laten vertegenwoordigen door één van de voorzitters van de 7 assemblees. De agenda, de notulen en de voorbereidende documenten worden wel meegedeeld aan de VVGC en de VFGC.

Concreet voorstel:

- schrapping van elke verwijzing naar de ‘conferentie van de voorzitters van de 7 parlementaire assemblees’
- bevoegdheidsbetwistingen worden niet meer voorgelegd aan de C7A, maar voor overleg voorgelegd aan ‘de voorzitters van de parlementen’;
- de administratieve taken die het huidige samenwerkingsakkoord opdraagt aan het secretariaat van de C7A worden toegewezen aan het secretariaat van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Nota van 13 mei 2008

V L A A M S P A R L E M E N T

*Uitgebreid Bureau
van 13/05/2008*

*Directie Informatie en Externe Relaties
Dienst Europa*

*datum : 6 mei 2008
ons kenmerk: Infer/lva/080506.001*

nota van de dienst Europa aan het Uitgebreid Bureau

**Herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord
inzake subsidiariteit**

1 Situering

Op de agenda van de Conferentie van de voorzitters van de zeven wetgevende assemblees van 19 mei 2008 staat de ondertekening van een aangepaste versie van het interparlementair samenwerkingsakkoord inzake subsidiariteit van 19 december 2005. Op 5 mei jl. vond griffiersoverleg plaats met het oog op een voorafgaand akkoord over de door te voeren aanpassingen. Ter voorbereiding van die vergadering verspreidden de diensten van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 30 april jl. twee verschillende teksten, met name een reeds gekend voorstel tot herziening van het akkoord dat tot stand gekomen was na eerder ambtelijk overleg en een nieuw alternatief tekstvoorstel uitgewerkt door de griffier van de Kamer.

Het oorspronkelijke voorstel tot herziening werd op 30 april jl. voorgelegd aan het Uitgebreid Bureau. Een geamendeerde versie van die tekst werd – toevallig ook op 30 april - via de post, als bijlage bij de uitnodiging voor de vergadering van 5 mei, aan alle parlementen bezorgd. De toegevoegde amendementen zijn in hoofdzaak legistiek van aard.

Ongeveer gelijktijdig werd via e-mail een alternatief voorstel van de heer Robert Myttenaere, griffier van de Kamer, verspreid. Het voorstel Myttenaere vertoont een aantal fundamentele verschillen met het voorstel van herziening van de ambtelijke werkgroep. Om te beginnen bouwt het voorstel Myttenaere voort op de stelling dat de parlementen geen samenwerkingsakkoorden kunnen sluiten zolang de bijzondere wet van 8 augustus 1980 daar niet uitdrukkelijk in voorziet. De titel van de tekst luidt dan ook niet langer ‘samenwerkingsakkoord’, maar wel ‘princiepsakkoord inzake samenwerking’. Dit principiële akkoord heeft veeleer de status van intentieverklaring waarbij de voorzitters van de parlementen de wil te kennen geven “om een interparlementair samenwerkingsakkoord te sluiten zodra de daartoe vereiste wetswijzigingen aangenomen zullen zijn” (uit de preambule).

Tijdens het griffiersoverleg bleek een meerderheid van de aanwezigen voorstander van een gefaseerde werkwijze die erin bestaat om in eerste instantie een principiële akkoord tussen parlementsvoorzitters te ondertekenen om pas later, wanneer de bijzondere wet van 8 augustus

1980 in die zin is aangepast, een volwaardig interparlementair akkoord te sluiten. Alleen de ambtelijke vertegenwoordigers van het Vlaams Parlement verdedigden het behoud van een volwaardig interparlementair akkoord, zowel op grond van de juridische overweging dat parlementen wél onderling akkoorden kunnen sluiten, als omwille van de beperkte inhoud van het voorgestelde principiële akkoord (infra). Ondanks dit verzet werd beslist om het voorstel Myttenaere op 19 mei 2008 ter ondertekening voor te leggen aan de voorzitters van de betrokken assemblees. De tekst in bijlage is de oorspronkelijke versie van het principiële akkoord. Aan dit voorstel werden ter zitting nog een aantal technische correcties aangebracht. Een definitieve tekst wordt in de week van 12 mei 2008 verspreid.

2 **Principiële akkoord inzake samenwerking tussen de Federale Wetgevende Kamers, de parlementen van de Gemeenschappen en de parlementen van de Gewesten betreffende de uitoefening van de bevoegdheden aan de nationale parlementen toegekend in het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon op 13 december 2007 (voorstel Myttenaere)**

2.1 **Vormelijk**

Het statuut van het principiële akkoord inzake samenwerking is onduidelijk, maar de meerderheid van de ambtelijke onderhandelaars leek ervan uit te gaan dat het in eerste instantie een intentieverklaring tussen parlementsvoorzitters betreft. In geen enkel parlement blijkt overigens de intentie te bestaan om het akkoord vooraf aan een politiek orgaan zoals het bureau of de conferentie van voorzitters voor te leggen, noch het akkoord na ondertekening aan de instemming van de plenaire vergadering te onderwerpen.

2.2 **Partijen**

Het principiële akkoord vermeldt 9 partijen: de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Vlaams Parlement, het Parlement van de Franse Gemeenschap, het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Parlement, het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie, en de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Aangezien de voorzitter van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie dezelfde persoon is, wordt het principiële akkoord door 8 voorzitters ondertekend.

2.3 **Inhoudelijk**

a) *Voorstel Myttenaere (principiële akkoord inzake samenwerking) versus het interparlementaire samenwerkingsakkoord van 19 december 2005*

1) Van het interparlementaire samenwerkingsakkoord van 19 december 2005 worden de volgende bepalingen overgenomen:

- de parlementen erkennen Verklaring nr. 51 (voorheen nr. 49) zonder enig voorbehoud;
- de informatie van de instellingen van de Europese Unie wordt via een door de Senaat beheerd e-mailadres onmiddellijk doorgestuurd naar alle parlementen;

- elk parlement is bevoegd om autonoom een subsidiariteitsadvies uit te brengen;
- de regeling inzake het uitbrengen van de 2 subsidiariteitsstemmen (waarbij o.a. gegarandeerd wordt dat parlementen die tot hetzelfde taalregime behoren het stemmentotaal niet kunnen monopoliseren);
- het secretariaat van de C7A (= secretariaat van de Kamer van Volksvertegenwoordigers) deelt de subsidiariteitsadviezen en –stemmen mee aan de betrokken EU-instellingen.

2) Van het interparlementair samenwerkingsakkoord van 19 december 2005 worden de volgende bepalingen niet overgenomen:

- de regeling in verband met het indienen van subsidiariteitsbezwaren tegen bestaande EU-wetgeving bij het Hof van Justitie;
- de regeling inzake de bevoegdheidsbetwisting bij het uitbrengen van subsidiariteitsadviezen, en -stemmen en bij het indienen van subsidiariteitsbezwaren;
- een overgangsbepaling die de parlementen verplicht om in afwachting van de inwerkingtreding van de Europese Grondwet [nu: het Verdrag van Lissabon] de nodige maatregelen te nemen om de controle op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel en de informatie-uitwisseling hieromtrent te organiseren.

b) *Voorstel Myttenaere (princiëpsakkoord inzake samenwerking) versus het ambtelijk voorstel tot herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord*

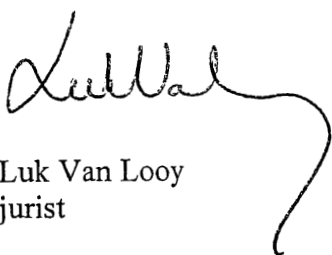
Het ambtelijk voorstel tot herziening van het interparlementair samenwerkingsakkoord, zoals voorgelegd aan het Uitgebreid Bureau van 30 april jl., strekt er enerzijds toe de termijnen voor het indienen van de subsidiariteitsadviezen en –stemmen af te stemmen op de desbetreffende bepalingen in het Verdrag van Lissabon (verlenging tot 8 weken), en voegt anderzijds aan het akkoord een regeling toe over de uitoefening van het parlementair vetorecht in het kader van de vereenvoudigde herzieningsprocedure ('overbruggingsclausule'). Voor het overige wijzigt het ambtelijk voorstel niets aan het samenwerkingsakkoord van 19 december 2005.

Samengevat zijn de aangelegenheden die wel in het ambtelijk voorstel tot herziening, maar niet in het voorstel Myttenaere worden geregeld:

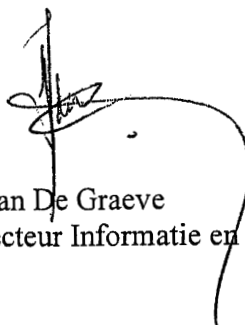
- de regeling in verband met het indienen van subsidiariteitsbezwaren tegen bestaande EU-wetgeving bij het Hof van Justitie;
- de regeling inzake de bevoegdheidsbetwisting bij het uitbrengen van subsidiariteitsadviezen, en -stemmen en bij het indienen van subsidiariteitsbezwaren;
- een overgangsbepaling die de parlementen verplicht om in afwachting van de inwerkingtreding van de Europese Grondwet [nu: het Verdrag van Lissabon] de nodige maatregelen te nemen om de controle op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel en de informatie-uitwisseling hieromtrent te organiseren;
- een regeling over de uitoefening van het parlementair vetorecht in het kader van de vereenvoudigde herzieningsprocedure ('overbruggingsclausule').

3 Voorstel van beslissing

Het Uitgebreid Bureau neemt kennis van het voorstel van principiële akkoord inzake samenwerking tussen de Federale Wetgevende Kamers, de parlementen van de Gemeenschappen en de parlementen van de Gewesten betreffende de uitoefening van de bevoegdheden aan de nationale parlementen toegekend in het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap dat op 19 mei 2008 ter ondertekening zal voorgelegd worden aan de voorzitters van de betrokken assemblees. Het Uitgebreid Bureau verleent de voorzitter van het Vlaams Parlement machtiging/ geen machtiging om het principiële akkoord te ondertekenen.

Luk Van Looy
jurist

Johan De Graeve
directeur Informatie en Externe Relaties

Toevoegingen: in cursief

Weglatting: doorstreping

Ajouts : en italique

Suppressions: barrements

*Bespreking – Secretarissen-Generaal
Aangepaste tekst ingevolge de vergadering van 5 mei 2008*

*Discussion – Secrétaires Généraux
Texte adapté suite à la réunion du 5 mai 2008*

Ontwerp van principeakkoord inzake samenwerking tussen de Federale Wetgevende Kamers, de parlementen van de Gemeenschappen en de parlementen van de Gewesten betreffende de uitoefening van de bevoegdheden aan de nationale parlementen toegekend in het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon op 13 december 2007.

Projet d'accord de principe en ce qui concerne la coopération entre les Chambres législatives fédérales, les parlements des Communautés et les parlements des Régions relatif à l'exercice des compétences attribuées aux parlements nationaux par le traité de Lisbonne modifiant le traité sur l'Union européenne et le traité instituant la Communauté européenne, ; signé à Lisbonne le 13 décembre 2007.

Gelet op de rol van de nationale parlementen in de goede werking van de Europese Unie, onderschreven in het Verdrag van Lissabon en de daarop betrekking hebbende protocollen;

Vu le rôle des parlements nationaux dans le bon fonctionnement de l'Union européenne, consacré par le traité de Lisbonne et les Protocoles y afférents;

Gelet op verklaring nr. 51 van het Koninkrijk België inzake de nationale parlementen, gehecht aan het Verdrag van Lissabon waarin België verduidelijkt dat, overeenkomstig zijn grondwettelijk recht, zowel de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat van het Federaal

la déclaration n°51 du Royaume de Belgique relative aux parlements nationaux, annexée au Traité de Lisbonne par laquelle la Belgique précise qu'en vertu de son droit constitutionnel, tant la Chambre des représentants et le Sénat du Parlement fédéral que les assemblées

BYLAGE : TEKST VERDRAAG GRIFPIER KAMER,

INCL. AANPASSINGEN NA OVERLET 5/05/08

parlementaires des Communautés et des Régions agissent, en fonction des compétences exercées par l'Union, comme composantes du système parlementaire national ou chambres du Parlement national;

Vu la nécessité d'instaurer une coopération entre les parlements de l'État fédéral, des Communautés et des Régions en vue d'arrêter des règles précises sur la façon dont ils mettront en œuvre les dispositions du Traité de Lisbonne et le Protocole sur le rôle des Parlements nationaux dans l'Union européenne y annexé ainsi que le Protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité,

Les parties confirment leur volonté de conclure un accord de coopération interparlementaire dès que les modifications de la législation qu'exige un tel accord sont adoptées.

Afin de donner à cet accord de coopération, encore à conclure, une base légale, diverses initiatives législatives doivent, entre autres, être prises en ce qui concerne :

- la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles :
 - o afin de créer la possibilité légale de conclure ~~un~~ *des* accords de coopération interparlementaire,
 - o ainsi que la possibilité d'introduire au nom des parlements un recours auprès de la Cour européenne de Justice.
- les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat en vue d'instaurer un contrôle de compétences des parlements :
 - o dans le cadre de la procédure de subsidiarité a priori,
 - o dans le cadre de la procédure de subsidiarité a posteriori, (recours auprès de la Cour européenne de Justice).
 - o dans le cadre de la procédure simplifiée de révision du

Parlement als de parlementaire vergaderingen van de Gemeenschappen en Gewesten, in functie van de bevoegdheden die de Unie uitoefent, optreden als componenten van het nationaal parlementair stelsel of als kamers van het nationaal Parlement;

Gelet op de noodzaak om tot een samenwerking te komen tussen de parlementen van de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten om duidelijke regels vast te leggen over de wijze waarop zij uitvoering zullen geven aan de bepalingen van het Verdrag van Lissabon en het bijhorende Protocol betreffende de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie evenals het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid,

Bevestigen de partijen de wil om een interparlementair samenwerkingsakkoord te sluiten zodra de daartoe vereiste wetswijzigingen aangenomen zullen zijn.

Om aan dit te sluiten samenwerkingsakkoord een voldoende wettelijke basis te geven dienen o.m. wetgevingsinitiatieven te worden genomen m.b.t.:

- de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen:
 - o teneinde de wettelijke mogelijkheid te creëren om interparlementaire samenwerkingsakkoorden te sluiten, evenals namens de parlementen een beroep in te stellen bij het Europees Hof van Justitie.
- de gecoördineerde wetten op de Raad van State, met het oog op het invoeren van een controle op de bevoegdheden van de parlementen:
 - o bij de a priori subsidiariteitsprocedure,
 - o bij de subsidiariteitsprocedure a posteriori (beroep bij het Europees Hof van Justitie),

traité telle que stipulée à l'article 48, point 7, du Traité sur l'Union européenne (possibilités pour les parlements d'émettre une objection à une « initiative » du Conseil européen).

- bij de vereenvoudigde verdragsherziening bedoeld in artikel 48, punt 7, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (bezwaarmogelijkheden van de parlementen tegen een "initiatief" van de Europese Raad).

Dans l'attente d'un accord de coopération, les parlements s'engagent dès à présent à agir dans le présent cadre de référence lors de la mise en œuvre de leur procédure interne en matière de subsidiarité et de proportionnalité.

In afwachting van een samenwerkingsakkoord verbinden de parlementen er zich nu reeds toe om bij hun interne subsidiariteits- en proportionaliteitsprocedure binnen het onderstaande referentiekader te handelen.

Parties

La Chambre des représentants,

Le Sénat,

Le Parlement flamand,

Le Parlement de la Communauté française,

Le Parlement de la Communauté germanophone,

Le Parlement wallon,

Le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale,

L'Assemblée de la Commission communautaire française,

L'Assemblée réunie de la Commission communautaire commune

Partijen

De Kamer van volksvertegenwoordigers,

De Senaat,

Het Vlaams Parlement,

Het Parlement van de Franse Gemeenschap,

Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap,

Het Waals Parlement,

Het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

De Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie,

De Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie,

Chapitre 1. Dispositions générales

Article 1. Définitions

Pour l'application du présent accord de principe, il y a lieu d'entendre par

- parlements: les chambres législatives fédérales, les parlements des Communautés et des Régions et l'Assemblée de la Commission Communautaire française et l'Assemblée de la Commission communautaire commune;
- Conférence des présidents des sept assemblées parlementaires: les présidents de la Chambre des représentants, du Sénat, du Parlement de la Communauté française, du Parlement flamand, du Parlement de la Communauté germanophone, du Parlement wallon, du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale;
- Conférence des présidents des assemblées parlementaires : les présidents des instances parties participant à l'Accord de Coopération principe;
- le secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires: le secrétariat de cette assemblée qui est désigné en concertation mutuelle au début de chaque législature fédérale par les assemblées;
- voix: la voix d'objection parlementaire visée à l'article 7 du protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité;
- total des voix: les deux voix d'objection dont dispose chaque système parlementaire national en vertu de l'article 7 du protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité;
- nombre de voix émises : 0,1 ou 2 voix d'objection en fonction du nombre de parlements *chambres* qui émettent une voix d'objection;

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1 - Definities

Voor de toepassing van dit principeakkoord wordt verstaan onder

- parlementen: de federale wetgevende kamers, de parlementen van de Gemeenschappen en de Gewesten en de Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie en de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie;
- de Conferentie van de voorzitters van de zeven parlementaire assemblees: de voorzitters van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Vlaams Parlement, het Parlement van de Franse Gemeenschap, het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Parlement, het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees: de voorzitters van de deelnemende instanties partijen aan het Samenwerkings principeakkoord;
- het secretariaat van de Conferentie van deze voorzitters van de parlementaire assemblees: het secretariaat van deze assemblee die bij het begin van elke federale zittingsperiode door de assemblees in onderling overleg wordt aangewezen;
- stem: de parlementaire bezwaarstem bedoeld in artikel 7 van het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid;
- stemmentotaal: de twee bezwaarstemmen waarover elk nationaal parlementair stelsel overeenkomstig artikel 7 van het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid beschikt;

- aantal uitgebrachte stemmen: : 0,1 of 2 bezwaarstemmen naargelang het aantal parlementen *kamers* dat een bezwaarstem uitbrengt;
- taalregime: met het oog op de stemmentoe wijzing inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheden van de Gemeenschappen en/of de Gewesten worden de parlementen in 4 taalregimes ingedeeld, met name het Nederlandse taalregime (Vlaams Parlement), het Franse taalregime (Parlement van de Franse Gemeenschap, Waals Parlement, Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie), het Duitse taalregime (Parlement van de Duitstalige Gemeenschap) en het tweetalig taalregime (Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie);
- periode van acht weken: de periode van acht weken bedoeld in artikel 6 van het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid; deze periode gaat in wanneer het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen is toegezonden in alle officiële talen van de Europese Unie; ~~IPEX-gegevensbank: de elektronische gegevensbank bestemd voor de uitwisseling van informatie en standpunten tussen de nationale parlementen over Europese aangelegenheden (Interparliamentary EU Information Exchange);~~
- Subsidiariteitsprotocol: Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, gehecht aan het Verdrag van Lissabon

Artikel 2 – Erkenning Verklaring nr. 51

De parlementen erkennen Verklaring nr. 51 van België zonder enig voorbehoud en leven ze na in een geest van federale loyaliteit.

- régime linguistique: en vue de la répartition des voix concernant les projets d'actes législatifs européens portant exclusivement sur les compétences des communautés et/ou des régions, les parlements sont répartis en quatre régimes linguistiques, à savoir le régime linguistique néerlandais (Parlement flamand), le régime linguistique français (Parlement de la Communauté française, Parlement wallon, Assemblée de la Commission communautaire française), le régime linguistique allemand (Parlement de la Communauté germanophone) et le régime linguistique bilingue (Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale et Assemblée de la Commission communautaire commune);
- période de huit semaines: la période de huit semaines visée à l'article 6 du Protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité; cette période prend cours après transmission du projet d'acte législatif européen dans toutes les langues officielles de l'Union européenne; ~~banque de données IPEX: la banque de données électronique conçue pour l'échange d'informations et de positions entre les parlements nationaux sur des questions européennes (Interparliamentary EU Information Exchange);~~
- Protocole de subsidiarité : Protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité, joint au Traité de Lisbonne

Article 2 – Reconnaissance de la Déclaration n° 51

Les parlements reconnaissent la Déclaration n° 51 de la Belgique sans aucune réserve et l'appliquent dans un esprit de loyauté fédérale.

Chapitre 2. Transmission d'informations des institutions euro-

Hoofdstuk 2. Informatiedoorstroming vanuit de instellingen van de Europese Unie naar de parlementen

Artikel 3 Informatievoorziening

De informatiedoorstroming van de instellingen van de Europese Unie aan de parlementen verloopt via het e-mail adres (eurodoc@belgoparl.be) dat beheerd wordt door de Senaat. De informatie wordt onmiddellijk en gelijktijdig doorgestuurd naar alle parlementen.(2)

Hoofdstuk 3. Toepassing van het subsidiariteitsprotocol

Subsidiariteitscontrole a priori

Artikel 4 - Bevoegdheidscontrole door de Raad van State
p.m.

Artikel 5 - Standpuntbepaling van de parlementen

De *bevoegde* parlementen die van oordeel zijn dat het subsidiariteitsbeginsel is geschonden, delen hun gemotiveerd advies uiterlijk de laatste dag van de zevende week van de periode van acht weken mee aan de andere parlementen en aan het secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees. Het secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees voegt de verschillende gemotiveerde adviezen samen tot een enig stuk, waarin de identiteit en het standpunt van elk parlement duidelijk tot uiting komen.

(2) De IPEx-database vormt mede een basiselement bij de informatievoorziening. IPEx-gegevensbank: de elektronische gegevensbank bestemd voor de uitwisseling van informatie en standpunten tussen de nationale parlementen over Europese aangelegenheden (Interparliamentary EU Information Exchange).

péennes aux parlements

Article 3 Diffusion de l'information

La transmission d'informations des institutions européennes aux parlements s'effectue via l'adresse électronique : eurodoc@belgoparl.be, gérée par le Sénat. Ces informations sont transmises directement et simultanément à tous les parlements. (1)

Chapitre 3. Application du protocole de subsidiarité

Contrôle de subsidiarité a priori

Article 4 – Contrôle de compétence par le Conseil d'Etat
p.m.

Article 5 – Détermination de la position des parlements

Les parlements *compétents* qui estiment que le principe de subsidiarité est violé, communiquent leur avis motivé aux autres parlements et au secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires, au plus tard le dernier jour de la septième semaine de la période de huit semaines.

Le secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires rassemble les avis motivés en un seul document qui fait ressortir clairement l'identité et le point de vue de chaque parlement concerné.

(1) La banque de données IPEx constitue également un élément de base de la diffusion de l'information. banque de données IPEx: la banque de données électronique conçue pour l'échange d'informations et de positions entre les parlements nationaux sur des questions européennes (Interparliamentary EU Information Exchange).

Article 6 - Répartition des voix (voir Annexe)

Artikel 6 - De stemmentoe wijziging (zie Bijlage)

Lorsqu'un parlement compétent communique un avis motivé une voix est exprimée.

Lorsque plusieurs parlements compétents communiquent un avis motivé le nombre de voix exprimées est calculé conformément aux alinéas 3, 4 et 5.

En ce qui concerne les projets d'actes législatifs européens portant exclusivement sur les compétences de l'État fédéral, deux voix sont exprimées lorsque la Chambre des représentants et le Sénat communiquent tous deux un avis motivé sur la subsidiarité.

En ce qui concerne les projets d'actes législatifs européens portant sur les compétences de l'État fédéral, d'une part, et sur les compétences des communautés et/ou des régions, d'autre part, deux voix sont exprimées dès qu'une chambre fédérale et un parlement communautaire ou régional communiquent un avis motivé.

En ce qui concerne les projets d'actes législatifs européens portant exclusivement sur les compétences des communautés et/ou des régions, deux voix sont exprimées dès que deux parlements compétents relevant d'un régime linguistique différent communiquent un avis motivé.

Lorsque les projets d'actes législatifs européens examinés portent sur des matières relevant de la compétence exclusive d'un seul parlement, ce parlement peut émettre les deux voix.

Wanneer één bevoegd parlement een gemotiveerd advies meedeelt, wordt één stem uitgebracht.

Wanneer meer dan één bevoegd parlement een gemotiveerd advies meedeelt, wordt het aantal uitgebrachte stemmen berekend conform het derde, vierde en vijfde lid.

Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die exclusief betrekking hebben op de bevoegdheden van de Federale Staat, worden twee stemmen uitgebracht wanneer zowel de Kamer van Volksvertegenwoordigers als de Senaat een gemotiveerd subsidiariteitsadvies meedelen.

Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die betrekking hebben op de bevoegdheden van de Federale Staat enerzijds, en de bevoegdheden van de Gemeenschappen/of de Gewesten anderzijds, worden twee stemmen uitgebracht zodra één federale kamer en één gemeenschaps- of gewestparlement een gemotiveerd advies meedelen.

Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheden van de Gemeenschappen en/of Gewesten, worden twee stemmen uitgebracht zodra twee bevoegde parlementen die tot een verschillend taalregime behoren een gemotiveerd advies meedelen.

Wanneer de onderzochte ontwerpen van Europese wetgevingshandeling aangelegenheden regelen die tot de exclusieve bevoegdheid behoren van één parlement, kan dit parlement de twee stemmen uitbrengen.

Article 7 - Communication des avis et des voix des parlements aux ins-

titutions européennes

Le secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires communique le document rassemblant les avis motivés, ainsi que le nombre de voix exprimées, déterminé selon les règles précitées, aux autres parlements et aux institutions concernées de l'UE.

Contrôle de subsidiarité a posteriori

Article 8 - Recours auprès de la Cour de Justice de l'Union européenne pour violation du principe de subsidiarité par un acte législatif européen

p.m.

Chapitre 4. La révision simplifiée du traité

Contrôle de compétence par le Conseil d'Etat ⁽¹⁾ et concertation interparlementaire

p.m.

Etabli en huit exemplaires – Paraphé à XXX, le XXX

Armand De Decker

Artikel 7 - Mededeling van de adviezen en de stemmen van de parlementen aan de Europese instellingen

Het secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees deelt het stuk waarin de gemotiveerde adviezen van de parlementen zijn gebundeld, en het aantal uitgebrachte stemmen van de parlementen vastgesteld volgens de hiervoor bepaalde regels, mee aan de andere parlementen en aan de betrokken EU-instellingen.

Subsidiariteitscontrole a posteriori

Artikel 8 - Beroep bij het Hof van Justitie van de Europese Unie wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel door een Europese wetgevingshandeling

p.m.

Hoofdstuk 4. De vereenvoudigde verdragsherziening

Bevoegdheidscontrole door de Raad van State en interparlementair overleg

p.m.

Opgesteld in 8 exemplaren – Geparafeerd te XXX op XXX

Herman Van Rompuy

Président du Sénat
Voorzitter van de Senaat

Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers
Président de la Chambre des représentants

Jean-François Istasse
Président du Parlement de la Communauté française

Marleen Vanderpoorten
Voorzitter van het Vlaams Parlement

José Happart
Président du Parlement wallon

Louis Siquet
Président des Parlements der Deutschsprachigen Gemeinschaft

Christos Doukeridis
Président de l'Assemblée de la Commission communautaire française

Eric Tomas
Président du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale
Voorzitter van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Président de l'Assemblée réunie de la Commission communautaire com-
mune
Voorzitter van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke
Gemeenschapscommissie

Version adaptée à la suite de la réunion du 5 mai 2008.

Aangepaste versie ingevolge de vergadering van 5 mei 2008

Bijlage 1

Toelichting stemmentoewijzing

De parlementen die een gemotiveerd subsidiariteitsadvies formuleren, dienen dit in bij het Secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees.

Het Secretariaat bepaalt vervolgens het stemmenaantal in functie van de oorsprong van de ontvangen subsidiariteitsadviezen.

Onderstaande voorbeelden, illustreren de procedure inzake stemmentoewijzing.

A. Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die betrekking hebben op de bevoegdheden van de Federale Staat enerzijds, en de bevoegdheden van de Gemeenschappen/of de Gewesten anderzijds, worden twee stemmen uitgebracht wanneer minstens één federale kamer en één gemeenschaps- of gewestparlement een gemotiveerd subsidiariteitsadvies meedelen.

Vb. : Indien de Kamer van volksvertegenwoordigers en het PCF een subsidiariteitsadvies indienen, dan worden twee stemmen uitgebracht.
Indien het PW en het PDG een subsidiariteitsadvies indienen, dan wordt slechts één stem uitgebracht.

B. Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheden van de Gemeenschappen en/of Gewesten, worden twee stemmen uitgebracht wanneer minstens twee bevoegde parlementen die tot een verschillend taalregime behoren een gemotiveerd subsidiariteitsadvies meedelen.

Bij de stemmentoewijzing wordt hiernavolgende tabel toegepast.
Deze garandeert dat de twee stemmen slechts kunnen worden ingezet door parlementen uit minstens twee verschillende taalregimes.

	Vlaams Parlement	Franstalige parlementen (PCF/PW/ACCF)	Brusselse Parlementen (BP/VEGEGECO)	Parlament deutschsprachige Gemeinschaft
Vlaams Parlement	1	2	2	2
Franstalige parlementen (PCF/PW/ACCF)	2	1	2	2
Brusselse Parlementen (BP/VEGEGECO)	2	2	1	2
Parlament deutschsprachige Gemeinschaft	2	2	2	1

De tabel moet als volgt gelezen worden bij wijze van voorbeeld:

- indien het Brussels Parlement en een Franstalig parlement (bvb. PCF) een subsidiariteitsadvies indienen, dan worden twee stemmen uitgebracht ;
- indien het Vlaams Parlement een subsidiariteitsadvies indient m.b.t. gemeenschapsaangelegenheden zowel als m.b.t. gewestaangelegenheden, dan wordt slechts één stem uitgebracht ;
- indien het PCF en het PW een subsidiariteitsadvies indienen, dan wordt slechts één stem uitgebracht ;
- indien de ACCF en het Vlaams Parlement een subsidiariteitsadvies uitbrengen, dan worden twee stemmen uitgebracht ;
- indien het PDG en het PCF een subsidiariteitsadvies indienen, dan worden twee stemmen uitgebracht.

Algemeen :

Ook al worden de mogelijkheden tot het uitbrengen van stemmen beperkt tot één stem per taalregime, dan verhindert dit niet dat elk parlement binnen een taalregime een gemotiveerd subsidiariteitsadvies formuleert en meedeelt.

Bijlage 2

De betrokken actoren in de subsidiariteitsprocedure op Belgisch federaal niveau

Uitgangspunt bij de uitwerking van de subsidiariteitsprocedure is dat elke parlementaire geleding in België die decretale bevoegdheid heeft en dus betrokken is bij de vormgeving van het Europees beleid en de Europese wetgeving, ook moet betrokken zijn in de subsidiariteitsprocedure.

De betrokken actoren zijn aldus:

- de federale kamers: Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat
- Vlaams parlement (gemeenschappen – en gewestbevoegdheden)
- PCF (Parlement de la Communauté française)
- PW (Parlement wallon)
- PDG (Parlament der Deutschsprachigen Gemeinschaft)
- BHP (Brussels Hoofdstedelijk Parlement)

Het Brussels Hoofdstedelijk parlement (89 leden) is verdeeld in een Nederlandstalige taalgroep (17 leden) en een Franse taalgroep (72 leden). Om een aantal gemeenschapsbevoegdheden uit te oefenen, houden beide taalgroepen afzonderlijk zitting onder de namen: Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF).

In het kader van de gedecentraliseerde bevoegdheden oefenen de Vergadering van de COCOF en de VGC deze uit via Verordeningen.

In het kader van de bevoegdheden die haar werden overgedragen door de Franse Gemeenschap (i.h.b. gezondheidsbeleid, bijstand aan personen, beroepsomschakeling en permanente vorming) oefent de Vergadering van de COCOF deze uit door decreten.

Met betrekking tot gemeenschapsinstellingen en gemeenschapsbevoegdheden die niet uitsluitend tot één of andere gemeenschap behoren (bicommunautaire instellingen) en ook ten opzichte van personen (gezondheidsbeleid en bijstand aan personen), oefent de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (VVGCC), wetgevende bevoegdheid uit via bicommunautaire ordonnances.

Het is derhalve logisch dat deze beide entiteiten kunnen betrokken worden bij de goedkeuring van Europese verdragen, voor zover deze hun bevoegdheden betreffen.

Indien parlementaire geledingen de bevoegdheid hebben om verdragen mee goed te keuren is het ook maar vanzelfsprekend dat zij mede betrokken worden in een adviesprocedure in het kader van een wetgevend proces op basis van de verdragsrechtelijke bevoegdheden (in casu: de Europese Grondwet).

Nota van 23 juni 2008

VLAAMS PARLEMENT

*Uitgebreid Bureau
van 23/06/2008*

*Directie Informatie en Externe Relaties
Juridische Dienst*

*datum : 19/06/2008
ons kenmerk: Infer/lva,mel/080619.001*

Nota van de juridische dienst aan het Uitgebreid Bureau

Ratificatie van het Verdrag van Lissabon en goedkeuring van een parlementair samenwerkingsakkoord: stand van zaken

Op verzoek van de voorzitter wordt in onderstaande nota een overzicht gegeven van de stand van zaken met betrekking tot de ratificatie van het Verdrag van Lissabon en de goedkeuring van het parlementair samenwerkingsakkoord ter uitvoering van het Verdrag van Lissabon.

1. Parlementaire instemming met het Verdrag van Lissabon in België: stand van zaken

	behandeling in commissie	goedgekeurd in plenaire vergadering
Kamer van Volksvertegenwoordigers		10 april 2008
Senaat		6 maart 2008
Vlaams Parlement	geagendeerd vanaf 24 juni 2008	
Waals Parlement		14 mei 2008
Parlement van de Franse Gemeenschap		20 mei 2008
Parlement van de Duitstalige Gemeenschap		19 mei 2008
Brussels Hoofdstedelijk Parlement ¹	goedgekeurd in commissie op 5 juni 2008	geagendeerd voor 27 juni 2008
Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie		
Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie	goedgekeurd in commissie op 20 juni 2008	geagendeerd voor 4 of 11 juli 2008

¹ Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zijn identiek samengesteld. De stemmingen van beide assemblees over het Verdrag van Lissabon vallen samen. De leden van beide assemblees stemmen slechts één keer, maar dan meteen in hun dubbele hoedanigheid van lid van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en lid van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

2. Ratificatie van het Verdrag van Lissabon : stand van zaken op 19/06/2008

Lidstaten die geratificeerd hebben

	ratificatieprocedure	datum ratificatie
Bulgarije	parlementaire goedkeuring	28/04/2008
Denemarken	parlementaire goedkeuring	29/05/2008
Estland	parlementaire goedkeuring	11/06/2008
Finland	parlementaire goedkeuring	11/06/2008
Frankrijk	parlementaire goedkeuring	14/02/2008
Griekenland	parlementaire goedkeuring	11/06/2008
Hongarije	parlementaire goedkeuring	06/02/2008
Letland	parlementaire goedkeuring	08/05/2008
Litouwen	parlementaire goedkeuring	08/05/2008
Luxemburg	parlementaire goedkeuring	29/05/2008
Malta	parlementaire goedkeuring	06/02/2008
Oostenrijk	parlementaire goedkeuring	13/05/2008
Polen	parlementaire goedkeuring	02/04/2008
Portugal	parlementaire goedkeuring	23/04/2008
Roemenië	parlementaire goedkeuring	11/03/2008
Slovenië	parlementaire goedkeuring	24/04/2008
Slowakije	parlementaire goedkeuring	10/04/2008
Verenigd Koninkrijk	parlementaire goedkeuring	18/06/2008

Lidstaten die nog niet geratificeerd hebben

	ratificatieprocedure	stand van zaken
België	parlementaire goedkeuring	in behandeling
Cyprus	parlementaire goedkeuring	in behandeling
Duitsland	parlementaire goedkeuring	parlementaire goedkeuring op 23 mei 2008, maar nog niet geratificeerd ²
Ierland	referendum	afgewezen
Italië	parlementaire goedkeuring	in behandeling
Nederland	parlementaire goedkeuring	de Tweede Kamer heeft goedgekeurd; de Eerste Kamer beslist in juli
Spanje	parlementaire goedkeuring	in behandeling
Tsjechische Republiek	parlementaire goedkeuring	in behandeling
Zweden	parlementaire goedkeuring	in behandeling

² Tegen het verdrag is een klacht ingeleid bij het Duitse Grondwettelijk Hof op grond van de argumentatie dat het de Duitse soevereiniteit zou aantasten. Zolang het Hof geen uitspraak gedaan heeft, zal de Duitse president het verdrag niet ratificeren.

3. Parlementair samenwerkingsakkoord: stand van zaken

3.1 Goedkeuring van een parlementair samenwerkingsakkoord als voorafgaande voorwaarde voor de instemming met het Verdrag van Lissabon

Het Verdrag van Lissabon betreft de nationale parlementen van de lidstaten rechtstreeks bij de EU-besluitvorming. Dit is de eerste keer in de geschiedenis van de Europese Unie.

- De nationale parlementen zijn bevoegd om Europese wetgevingsvoorstellen te toetsen aan het subsidiariteitsbeginsel. Nationale parlementen kunnen de Europese Commissie dwingen om haar voorstellen opnieuw in overweging te nemen en uitdrukkelijk te motiveren waarom ze desgevallend wil doorgaan met haar initiatief. De nationale parlementen krijgen ook rechtstreeks toegang tot het Hof van Justitie om subsidiariteitsbezwaren tegen bestaande EU-wetgeving in te leiden.
- In bepaalde gevallen kan de Europese Raad de Europese verdragen wijzigen zonder dat de lidstaten die wijzigingen moeten ratificeren (zogenaamde overbruggingsclausule). Ter compensatie kan elk nationaal parlement binnen een termijn van 6 maanden zijn veto uitspreken tegen een dergelijke vereenvoudigde verdragswijziging.

Bij de ondertekening van het Verdrag van Lissabon heeft België verklaard dat de parlementen van de gemeenschappen en gewesten bovenstaande bevoegdheden ook moeten kunnen uitoefenen. In de context van het Verdrag van Lissabon worden de deelparlementen daarom beschouwd als kamers van het nationaal parlement van België (Verklaring 51). Aangezien de Europese Unie alleen de Kamer en de Senaat erkent als 'nationaal parlement' van België moet de gezamenlijke uitoefening van bovenstaande bevoegdheden intern geregeld worden in een samenwerkingsakkoord tussen het federale parlement en de gemeenschaps- en gewestparlementen. Het Vlaams Parlement kan de Europese subsidiariteitstoets en zijn parlementair veto-recht slechts uitoefenen als hierover een intern samenwerkingsakkoord is gesloten.

3.2 Waarom volstaat het voorliggende principeakkoord niet?

Op 19 december 2005 sloten de voorzitters van de wetgevende assemblees een parlementair samenwerkingsakkoord over de uitoefening van de parlementaire subsidiariteitstoets, zoals geregeld in de Europese Grondwet. De vervanging van de Europese Grondwet door het Verdrag van Lissabon maakte een aanpassing van het parlementair samenwerkingsakkoord noodzakelijk.

Een werkgroep bestaande uit ambtenaren van de federale Kamers en de gemeenschaps- en gewestparlementen pleegde in februari 2008 overleg over de noodzakelijke aanpassingen aan het parlementair samenwerkingsakkoord. Dat overleg resulteerde in een voorstel tot wijziging van het parlementair samenwerkingsakkoord van 2005. Op 5 mei 2008 bogen de griffiers zich over het tekstvoorstel van de ambtelijke werkgroep, maar sprak een meerderheid van hen zich uit voor een alternatief voorstel van principeakkoord van de griffier van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het oorspronkelijke voorstel van de ambtelijke werkgroep werd afgewezen op grond van de argumentatie dat parlementen niet bevoegd zouden zijn om onderling volwaardige samenwerkingsakkoorden te sluiten.

Het voorliggende principeakkoord is eerder een intentieverklaring dan een samenwerkingsakkoord met afdwingbare normen. Alleen de bevoegdheid van elk gemeenschaps- en gewestpar-

lement om autonoom een subsidiariteitsadvies en -stem uit te brengen is geregeld. De mogelijkheid om bij het Hof van Justitie subsidiariteitsbezwaren in te dienen tegen bestaande EU-wetgeving noch de uitoefening van het parlementair vetorecht in het kader van de vereenvoudigde herzieningsprocedure zijn geregeld. Om die redenen maakte de voorzitter van het Vlaams Parlement op 19 mei 2008, tijdens de Conferentie van de Voorzitters van de zeven wetgevende assemblees, voorbehoud bij de ondertekening van het samenwerkingsprotocol.

3.3 Wetswijzigingen met het oog op het sluiten van een parlementair samenwerkingsakkoord

Bij brief van 18 juni 2008 deelde de heer Herman Van Rompuy, voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, aan de voorzitter van het Vlaams Parlement mee dat in de Kamer en in de Senaat wetsvoorstellen zullen worden ingediend die respectievelijk tot doel hebben om (a) een expliciete juridische grondslag voor het sluiten van parlementaire samenwerkingsakkoorden in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 in te voegen, en (b) de bevoegdheid van de Raad van State om bevoegdheidsbetwistingen te beoordelen uit te breiden tot de subsidiariteitsadviezen. De twee voorstellen hebben een bicameraal karakter en moeten in beide federale kamers worden goedgekeurd.

a) Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen

Inhoud

Aan de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen worden de volgende bepalingen toegevoegd:

- De samenwerkingsakkoorden die betrekking hebben op parlementaire aangelegenheden worden gesloten door de betrokken assemblees. De onderhandelingen worden gevoerd door de respectieve parlementsvoorzitters.
- De (parlementen van de) federale overheid, de gemeenschappen en gewesten moeten een samenwerkingsakkoord sluiten over (1) het doorzenden van Europese wetgevingsvoorstellen en andere EU-documenten door de federale kamers aan de gemeenschaps- en gewestparlementen, (2) het uitbrengen van subsidiariteitsadviezen, (3) het inleiden van subsidiariteitsbezwaren bij het Hof van Justitie, en (4) het aantekenen van een parlementair veto tegen de toepassing van de vereenvoudigde verdragswijziging.

Timing

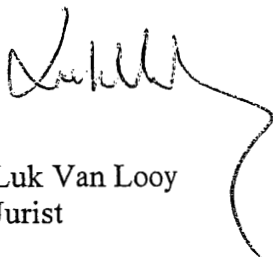
- Het voorstel van bijzondere wet werd op 19 juni 2008 in overweging genomen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.
- Het voorstel zou in de week van 23 juni 2008 besproken worden in de Commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen.

b) Wetsvoorstel tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State

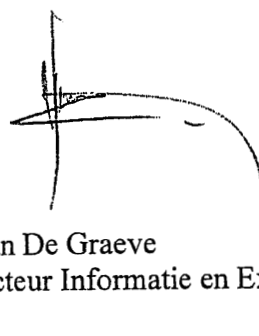
Dit voorstel, dat voorbereid wordt in de Senaat, is nog niet ingediend.

Voorstel van beslissing

Het Uitgebreid Bureau neemt akte van de nota van de juridische dienst van 19 juni 2008 over de stand van zaken in verband met de ratificatie van het Verdrag van Lissabon en de goedkeuring van het parlementair samenwerkingsakkoord ter uitvoering van het Verdrag van Lissabon.

Luk Van Looy
Jurist

Johan De Graeve
directeur Informatie en Externe Relaties

Proposition – Greffier de la Chambre

Tekstvoorstel – Griffier Kamer

Projet d'accord de principe en ce qui concerne la coopération entre les Chambres législatives fédérales, les parlements des Communautés et les parlements des Régions relatif à l'exercice des compétences attribuées aux parlements nationaux par le traité de Lisbonne modifiant le traité sur l'Union européenne et le traité instituant la Communauté européenne, ; signé à Lisbonne le 13 décembre 2007.

Ontwerp van principeakkoord inzake samenwerking tussen de Federale Wetgevende Kamers, de parlementen van de Gemeenschappen en de parlementen van de Gewesten betreffende de uitoefening van de bevoegdheden aan de nationale parlementen toegekend in het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon op 13 december 2007.

Vu le rôle des parlements nationaux dans le bon fonctionnement de l'Union européenne, consacrés par le traité de Lisbonne et les Protocoles y afférents

Gelet op de rol van de nationale parlementen in de goede werking van de Europese Unie, onderschreven in het Verdrag van Lissabon en de daarop betrekking hebbende protocollen;

Vu la déclaration n°51 du Royaume de Belgique relative aux parlements nationaux, annexée au Traité de Lisbonne par laquelle la Belgique précise qu'en vertu de son droit constitutionnel, tant la Chambre des représentants et le Sénat du Parlement fédéral que les assemblées parlementaires des Communautés et des Régions agissent, en fonction des compétences exercées par l'Union, comme composantes du système parlementaire national ou chambres du Parlement national;

Gelet op verklaring nr. 51 van het Koninkrijk België inzake de nationale parlementen, gehecht aan het Verdrag van Lissabon waarin België verduidelijkt dat, overeenkomstig zijn grondwettelijk recht, zowel de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat van het Federaal Parlement als de parlementaire vergaderingen van de Gemeenschappen en Gewesten, in functie van de bevoegdheden die de Unie uitoefent, optreden als componenten van het nationaal parlementair stelsel of als kamers van het nationaal Parlement;

Vu la nécessité d'instaurer une coopération entre les parlements de l'État fédéral, des Communautés et des Régions en vue d'arrêter des

Gelet op de noodzaak om tot een samenwerking te komen tussen de parlementen van de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewes-

Bijlage

règles précises sur la façon dont ils mettront en œuvre les dispositions du Traité de Lisbonne et le Protocole sur le rôle des Parlements nationaux dans l'Union européenne y annexé ainsi que le Protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité,

ten om duidelijke regels vast te leggen over de wijze waarop zij uitvoering zullen geven aan de bepalingen van het Verdrag van Lissabon en het bijhorende Protocol betreffende de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie evenals het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid,

Les parties confirment leur volonté de conclure un accord de coopération interparlementaire dès que les modifications de la législation qu'exige un tel accord sont adoptées.

Bevestigen de partijen de wil om een interparlementair samenwerkingsakkoord te sluiten zodra de daartoe vereiste wetswijzigingen aangenomen zullen zijn.

Afin de donner à cet accord de coopération, encore à conclure, une base légale, diverses initiatives législatives doivent, entre autres, être prises en ce qui concerne :

Om aan dit te sluiten samenwerkingsakkoord een voldoende wettelijke basis te geven dienen o.m. wetgevingsinitiatieven te worden genomen m.b.t.:

- la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles :

- de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen:

o afin de créer la possibilité légale de conclure un accord de coopération interparlementaire,

o teneinde de wettelijke mogelijkheid te creëren om interparlementaire samenwerkingsakkoorden te sluiten,

o ainsi que la possibilité d'introduire au nom des parlements un recours auprès de la Cour européenne de Justice.

o evenals namens de parlementen een beroep in te stellen bij het Europees Hof van Justitie.

- les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat en vue d'instaurer un contrôle de compétences des parlements :

- de gecoördineerde wetten op de Raad van State, met het oog op het invoeren van een controle op de bevoegdheden van de parlementen:

o dans le cadre de la procédure de subsidiarité a priori,

o bij de a priori subsidiariteitsprocedure,

o dan le cadre de la procédure de subsidiarité a posteriori, (recours auprès de la Cour européenne de Justice).

o bij de subsidiariteitsprocedure a posteriori (beroep bij het Europees Hof van Justitie),

o dans le cadre de la procédure simplifiée de révision du traité telle que stipulée à l'article 48, point 7, du Traité sur l'Union européenne (possibilités pour les parlements d'émettre une objection à une « initiative » du Conseil européen).

o bij de vereenvoudigde verdragsherziening bedoeld in artikel 48, punt 7, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (bezwaaarmogelijkheden van de parlementen te gen een "initiatief" van de Europese Raad).

Dans l'attente d'un accord de coopération, les parlements s'engagent dès à présent à agir dans le présent cadre de référence lors de la mise en œuvre de leur procédure interne en matière de subsidiarité et de proportionnalité.

Parties

La Chambre des représentants,

Le Sénat,

Le Parlement flamand,

Le Parlement de la Communauté française,

Le Parlement de la Communauté germanophone,

Le Parlement wallon,

Le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale,

L'Assemblée de la Commission communautaire française,

L'Assemblée réunie de la Commission communautaire commune

In afwachting van een samenwerkingsakkoord verbinden de parlementen er zich nu reeds toe om bij hun interne subsidiariteits- en proportionaliteitsprocedure binnen het onderstaande referentiekader te handelen.

Partijen

De Kamer van volksvertegenwoordigers,

De Senaat,

Het Vlaams Parlement,

Het Parlement van de Franse Gemeenschap,

Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap,

Het Waals Parlement,

Het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

De Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie,

De Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie,

Chapitre 1. Dispositions générales

Article 1. Définitions

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1 - Definities

ment wallon, Assemblée de la Commission communautaire française), le régime linguistique allemand (Parlement de la Communauté germanophone) et le régime linguistique bilingue (Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale et Assemblée de la Commission communautaire commune);

- période de huit semaines: la période de huit semaines visée à l'article 6 du Protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité; cette période prend cours après transmission du projet d'acte législatif européen dans toutes les langues officielles de l'Union européenne;

- banque de données IPEX: la banque de données électronique conçue pour l'échange d'informations et de positions entre les parlements nationaux sur des questions européennes (Interparliamentary EU Information Exchange).

- Protocole de subsidiarité : Protocole sur l'application des principes de subsidiarité et de proportionnalité, joint au Traité de Lisbonne

Article 2 – Reconnaissance de la Déclaration n° 51

Les parlements reconnaissent la Déclaration n° 51 de la Belgique sans aucune réserve et l'appliquent dans un esprit de loyauté fédérale.

ment, Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie), het Duitse taalregime (Parlement van de Duitstalige Gemeenschap) en het tweetalig taalregime (Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie);

- periode van acht weken: de periode van acht weken bedoeld in artikel 6 van het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid; deze periode gaat in wanneer het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen is toegezonden in alle officiële talen van de Europese Unie;

- IPEX-gegevensbank: de elektronische gegevensbank bestemd voor de uitwisseling van informatie en standpunten tussen de nationale parlementen over Europese aangelegenheden (Interparliamentary EU Information Exchange).

- Subsidiariteitsprotocol: Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, gehecht aan het Verdrag van Lissabon

Artikel 2 – Erkenning Verklaring nr. 51

De parlementen erkennen Verklaring nr. 51 van België zonder enig voorbehoud en leven ze na in een geest van federale loyaliteit.

Chapitre 2. Transmission d'informations des institutions européennes aux parlements

Article 3

La transmission d'informations des institutions européennes aux parlements s'effectue via l'adresse électronique : eurodoc@belgoparl.be, gérée par le Sénat. Ces informations sont transmises directement et simultanément à tous les parlements.

Chapitre 3. Application du protocole de subsidiarité

Contrôle de subsidiarité a priori

Article 4 – Contrôle de compétence par le Conseil d'Etat ⁽¹⁾

p.m.

Article 5 - Détermination de la position des parlements

Les parlements qui estiment que le principe de subsidiarité est violé, communiquent leur avis motivé aux autres parlements et au secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires, au plus tard le dernier jour de la septième semaine de la période de huit semaines.

Le secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires rassemble les avis motivés en un seul document qui fait ressortir clairement l'identité et le point de vue de chaque parlement concerné.

Hoofdstuk 2. Informatiedoorstroming vanuit de instellingen van de Europese Unie naar de parlementen

Artikel 3

De informatiedoorstroming van de instellingen van de Europese Unie aan de parlementen verloopt via het e-mail adres (eurodoc@belgoparl.be) dat beheerd wordt door de Senaat. De informatie wordt onmiddellijk en gelijktijdig doorgestuurd naar alle parlementen.

Hoofdstuk 3. Toepassing van het subsidiariteitsprotocol

Subsidiariteitscontrole a priori

Artikel 4 - Bevoegdheidscontrole door de Raad van State ⁽¹⁾

p.m.

Artikel 5 - Standpuntbepaling van de parlementen

De parlementen die van oordeel zijn dat het subsidiariteitsbeginsel is geschonden, delen hun gemotiveerd advies uiterlijk de laatste dag van de zevende week van de periode van acht weken mee aan de andere parlementen en aan het secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblies.

Het secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblies voegt de verschillende gemotiveerde adviezen samen tot een enig stuk, waarin de identiteit en het standpunt van elk parlement duidelijk tot uiting komen.

Article 6 - Répartition des voix (voir Annexe)

Lorsqu'un parlement compétent communique un avis motivé une voix est exprimée.

Lorsque plusieurs parlements compétents communiquent un avis motivé le nombre de voix exprimées est calculé conformément aux alinéas 3, 4 et 5.

En ce qui concerne les projets d'actes législatifs européens portant exclusivement sur les compétences de l'État fédéral, deux voix sont exprimées lorsque la Chambre des représentants et le Sénat communiquent tous deux un avis motivé sur la subsidiarité.

En ce qui concerne les projets d'actes législatifs européens portant sur les compétences de l'État fédéral, d'une part, et sur les compétences des communautés et/ou des régions, d'autre part, deux voix sont exprimées dès qu'une chambre fédérale et un parlement communautaire ou régional communiquent un avis motivé.

En ce qui concerne les projets d'actes législatifs européens portant exclusivement sur les compétences des communautés et/ou des régions, deux voix sont exprimées dès que deux parlements compétents relevant d'un régime linguistique différent communiquent un avis motivé.

Lorsque les projets d'actes législatifs européens examinés portent sur des matières relevant de la compétence exclusive d'un seul parlement, ce parlement peut émettre les deux voix.

Artikel 6 - De stemmentoeewijzing (zie Bijlage)

Wanneer één bevoegd parlement een gemotiveerd advies meedeelt, wordt één stem uitgebracht.

Wanneer meer dan één bevoegd parlement een gemotiveerd advies meedeelt, wordt het aantal uitgebrachte stemmen berekend conform het derde, vierde en vijfde lid.

Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die exclusief betrekking hebben op de bevoegdheden van de Federale Staat, worden twee stemmen uitgebracht wanneer zowel de Kamer van Volksvertegenwoordigers als de Senaat een gemotiveerd subsidiariteitsadvies meedelen.

Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die betrekking hebben op de bevoegdheden van de Federale Staat enerzijds, en de bevoegdheden van de Gemeenschappen/of de Gewesten anderzijds, worden twee stemmen uitgebracht zodra één federale kamer en één gemeenschaps- of gewestparlement een gemotiveerd advies meedelen.

Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheden van de Gemeenschappen en/of Gewesten, worden twee stemmen uitgebracht zodra twee bevoegde parlementen die tot een verschillend taalregime behoren een gemotiveerd advies meedelen.

Wanneer de onderzochte ontwerpen van Europese wetgevingshandeling aangelegenheden regelen die tot de exclusieve bevoegdheid behoren van één parlement, kan dit parlement de twee stemmen uitbrengen.

Article 7 - Communication des avis et des voix des parlements aux institutions européennes

Le secrétariat de la Conférence des présidents des assemblées parlementaires communique le document rassemblant les avis motivés, ainsi que le nombre de voix exprimées, déterminé selon les règles précitées, aux autres parlements et aux institutions concernées de l'UE.

Contrôle de subsidiarité a posteriori

Article 8 - Recours auprès de la Cour de Justice de l'Union européenne pour violation du principe de subsidiarité par un acte législatif européen

p.m.

Chapitre 4. La révision simplifiée du traité

Contrôle de compétence par le Conseil d'Etat ⁽¹⁾ et concertation inter-parlementaire

p.m.

Etabli en huit exemplaires – Paraphé à XXX, le XXX

Artikel 7 - Mededeling van de adviezen en de stemmen van de parlementen aan de Europese instellingen

Het secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees deelt het stuk waarin de gemotiveerde adviezen van de parlementen zijn gebundeld, en het aantal uitgebrachte stemmen van de parlementen vastgesteld volgens de hiervoor bepaalde regels, mee aan de andere parlementen en aan de betrokken EU-instellingen.

Subsidiariteitscontrole a posteriori

Artikel 8 - Beroep bij het Hof van Justitie van de Europese Unie wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel door een Europese wetgevingshandeling

p.m.

Hoofdstuk 4. De vereenvoudigde verdragsherziening

Bevoegdheidscontrole door de Raad van State en interparlementair overleg

p.m.

Opgesteld in 8 exemplaren – Geparafeerd te XXX op XXX

Armand De Decker
Président du Sénat
Voorzitter van de Senaat

Jean-François Istasse
Président du Parlement de la Communauté française

José Happart
Président du Parlement wallon

Christos Doulkeridis
Président de l'Assemblée de la Commission communautaire française

Herman Van Rompuy
Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers
Président de la Chambre des représentants

Marleen Vanderpoorten
Voorzitter van het Vlaams Parlement

Louis Siquet
Präsident des Parlaments der Deutschsprachigen Gemeinschaft

Eric Tomas
Président du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale
Voorzitter van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Président de l'Assemblée réunie de la Commission communautaire commune
Voorzitter van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

De betrokken actoren in de subsidiariteitsprocedure op Belgisch federaal niveau

Uitgangspunt bij de uitwerking van de subsidiariteitsprocedure is dat elke parlementaire geleding in België die decretaale bevoegdheid heeft en dus betrokken is bij de vormgeving van het Europees beleid en de Europese wetgeving, ook moet betrokken zijn in de subsidiariteitsprocedure.

De betrokken actoren zijn aldus:

de federale kamers: Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat
Vlaams parlement (gemeenschaps- en gewestbevoegdheden)
PCF (Parlement de la Communauté française)
PW (Parlement wallon)
PDG (Parlament der Deutschsprachigen Gemeinschaft)
BHP (Brussels Hoofdstedelijk Parlement)

Het Brussels Hoofdstedelijk parlement (89 leden) is verdeeld in een Nederlandstalige taalgroep (17 leden) en een Franse taalgroep (72 leden). Om een aantal gemeenschapsbevoegdheden uit te oefenen, houden beide taalgroepen afzonderlijk zitting onder de namen: Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en Vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF).

In het kader van de gedecentraliseerde bevoegdheden oefenen de Vergadering van de COCOF en de VGC deze uit via Verordeningen.

In het kader van de bevoegdheden die haar werden overgedragen door de Franse Gemeenschap (ihb: gezondheidsbeleid, bijstand aan personen, beroepsomschakeling en permanente vorming) oefent de Vergadering van de COCOF deze uit door decreten.

Met betrekking tot gemeenschapsinstellingen en gemeenschapsbevoegdheden die niet uitsluitend tot één of andere gemeenschap behoren (bicommunautaire instellingen) en ook ten opzichte van personen (gezondheidsbeleid en bijstand aan personen), oefent de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (VVGCC), wetgevende bevoegdheid uit via bicommunautaire ordonnances.

Het is derhalve logisch dat deze beide entiteiten kunnen betrokken worden bij de goedkeuring van Europese verdragen, voor zover deze hun bevoegdheden betreffen.

Indien parlementaire geledingen de bevoegdheid hebben om verdragen mee goed te keuren is het ook maar vanzelfsprekend dat zij mede betrokken worden in een adviesprocedure in het kader van een wetgevend proces op basis van de verdragsrechtelijke bevoegdheden (in casu: de Europese Grondwet).

Toelichting stemmentoewijzing

De parlementen die een gemotiveerd subsidiariteitsadvies formuleren, dienen dit in bij het Secretariaat van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire assemblees.

Het Secretariaat bepaalt vervolgens het stemmenaantal in functie van de oorsprong van de ontvangen subsidiariteitsadviezen.

Onderstaande voorbeelden, illustreren de procedure inzake stemmentoewijzing.

- A. Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die betrekking hebben op de bevoegdheden van de Federale Staat enerzijds, en de bevoegdheden van de Gemeenschappen/of de Gewesten anderzijds, worden twee stemmen uitgebracht wanneer minstens één federale kamer en één gemeenschaps- of gewestparlement een gemotiveerd subsidiariteitsadvies meedelen.

Vb.: Indien de Kamer van volksvertegenwoordigers en het PCP een subsidiariteitsadvies indienen, dan worden twee stemmen uitgebracht.
Indien het PW en het PDG een subsidiariteitsadvies indienen, dan wordt slechts één stem uitgebracht.

- B. Inzake ontwerpen van Europese wetgevingshandeling die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheden van de Gemeenschappen en/of Gewesten, worden twee stemmen uitgebracht wanneer minstens twee bevoegde parlementen die tot een verschillend taalregime behoren een gemotiveerd subsidiariteitsadvies meedelen.

Bij de stemmentoewijzing wordt hiernavolgende tabel toegepast.
Deze garandeert dat de twee stemmen slechts kunnen worden ingezet door parlementen uit minstens twee verschillende taalregimes.

	Vlaams Parlement	Franstalige parlementen (PCF/PW/ACCF)	Brusselse Parlementen (BPIVEGEGECO)	Parlament Deutsche Gemeinschaft
Vlaams Parlement	1	2	2	2
Franstalige parlementen (PCF/PW/ACCF)	2	1	2	2
Brusselse Parlementen	2	2	1	2
<u>BPIVEGEGECO</u>	2	2	2	
Parlament Deutsche Gemeinschaft				

De tabel moet als volgt gelezen worden bij wijze van voorbeeld:

indien het Brussels Parlement en een Franstalig parlement (bvb. PCF) een subsidiariteitsadvies indienen, dan worden twee stemmen uitgebracht;

indien het Vlaams Parlement een subsidiariteitsadvies indient m.b.t. gemeenschapsaangelegenheden zowel als m.b.t. gewestaangelegenheden, dan wordt slechts één stem uitgebracht;

indien het PCF en het PW een subsidiariteitsadvies indienen, dan wordt slechts één stem uitgebracht;

indien de ACCF en het Vlaams Parlement een subsidiariteitsadvies uitbrengen, dan worden twee stemmen uitgebracht;

indien het PDG en het PCF een subsidiariteitsadvies indienen, dan worden twee stemmen uitgebracht.

Algemeen :

Ook al worden de mogelijkheden tot het uitbrengen van stemmen beperkt tot één stem per taalregime, dan verhindert dit niet dat elk parlement binnen een taalregime een gemotiveerd subsidiariteitsadvies formuleert en meedeelt.